

1 utorak, 29.07.2008.
2 [Otvorena sjednica]
3 [Optuženi su ušli u sudnicu]
4 [Svjedok je ušao u sudnicu]
5 ... Početak u 09.07h
6 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Međunarodni krivični sud za bivšu
7 Jugoslaviju zasjeda.
8 Izvolite sjesti.
9 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Dobro jutro, gospodo tajnice, molim Vas
10 da najavite predmet.
11 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Dobro jutro, časni Sude, ovo je predmet
12 IT-05-88-T, *Tužitelj protiv Vujadina Popovića i ostalih*.
13 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Zahvaljujem, gospodo.
14 Reći ću za zapisnik da su svi optuženi prisutni, dakle, gospodin
15 Borovčanin se vratio. Od timova Obrane, primjećujem da ovdje nisu gospoda
16 Tapušковиć i gospodin Bourgon. Tužitelje danas zastupaju gospodin McCloskey,
17 gospodin Nicholls i gospodin Mitchell.
18 U sudnici prisutan je i svjedok.
19 Gospodine Lazarević, mi smo skratili jučerašnje zasjedanje kako bismo
20 Vam dali dovoljno vremena za unakrsno ispitivanje.
21 G. LAZAREVIĆ: [simultani prevod] Hvala, časni Sude. Dobro jutro. To je
22 svakako bilo od velike koristi. Uspio sam proći kroz cijeli iskaz ovoga
23 svjedoka, tako da ću vjerojatno svoje unakrsno ispitivanje skratiti i ono će nam
24 uzeti manje vremena.
25 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala.
26 SVJEDOK: PERICA VASOVIĆ [nastavak]
27 Unakrsno ispituje g. Lazarević:
28
29
30

utorak, 29.07.2008.

Predmet br. IT-05-88-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona, načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o izvornom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti uskladena s transkriptom na engleskom jeziku.

1 P: [na B/H/S-u] Dobar dan, gospodine Vasoviću. Da Vam se predstavim, za
2 zapisnik. Moje ime je Aleksandar Lazarević, ja sam branilac gospodina Ljubomira
3 Borovčanina, zajedno sa mojim kolegama i, u njegovo ime, ja ću Vas sada unakrsno
4 ispitivati.

5 Ja sam primetio da Vi već imate određeno iskustvo u svedočenju pred ovim
6 Tribunalom, tako da mislim da možda ovo upozorenje neće biti neophodno, ali samo
7 Vas molim da napravite malu pauzu nakon što ja završim moje pitanje, a Vi
8 započnete Vaš odgovor, kako ne bi došlo do preklapanja u zapisniku.

9 Možemo li da počnemo?

10 O: Može.

11 P: Gospodine Vasoviću, čitajući Vašu izjavu koja je data timu Odbrane
12 gospodina Beare, 23.04.2007. godine, ja sam primetio da ste izjavili da ste
13 13.07., kako u izjavi stoji, u večernjim satima nešto nakon 20.00 časova
14 odlučili da odete u zemljirodničku zadrugu "Kravica". Dalje čitajući, ja sam
15 shvatio da je to već bio mrak, iz nekih drugih podataka koje smo dobili tokom
16 ovog suđenja. Da li je to možda trebalo da piše "nakon 22.00 časa", kada ste Vi
17 zapravo krenuli u zemljirodničku zadrugu "Kravica"?

18 O: Kada smo krenuli, bio je već sumrak, kada smo došli, već je bio mrak.
19 Sad, ne mogu tačno da se orijentišem, ali to je vrijeme ljetnje, moguće da je
20 bilo i... i to... i to drugo vrijeme, 22.00 časa.

21 P: Hvala Vam. Ja, naravno, ne mogu da insistiram. Vi niste,
22 pretpostavljam, gledali na sat da bi tačno mogli to da orijentišete.

23 O: Nisam ga ni imao.

24 P: U redu. Sledeće što bih hteo da Vas pitam je u vezi momenta kada ste
25
26
27
28
29
30

1 zajedno sa, tako u Vašoj izjavi stoji, Miladinom Jovanovićem i Jovanom Nikolićem
2 stigli u zemljoradničku zadrugu "Kravica". Tom prilikom, da li je, prema Vašem
3 sećanju, bilo još neko lice u kolima? Ja konkretno mislim na Kosana Erića,
4 zvanog Mišo. Da li se sećate toga, možda?

5 O: Bio je Kosan Erić, zvani Miša.

6 P: I, prema Vašoj izjavi, u tom trenutku su neka uniformisana lica
7 izašla iz mraka, uperili pušku u Jovana, tražili od njega da pomogne u čuvanju
8 zarobljenika. Sećate li se da ste to rekli u svojoj izjavi?

9 O: Kako smo i...izašli iz auta, ja i Jovan Nikolić smo bili na desnoj
10 strani sede...sedeli auta /sic/. U... iz mraka, Jovan je otišao naprijed, iz mraka
11 je izašao vojnik, uniformisano lice, jedan ili... ili je više imalo poza... iza, ali
12 je mrak bio, nisu se vid'li. Oni su tražili da Jovan Nikolić se pridruži
13 stražarima.

14 P: U redu, ovaj, ja sam samo pitao da l' se sećate tog dela Vaše izjave...

15 O: Da, sećam se.

16 P: ...ali... I, sećate li se, to lice koje ste videli da je izašlo pred
17 Jovana Nikolića, je li to lice imalo crnu uniformu, je l' tako?

18 O: To lice je bilo u crnom kombinezonu, ali je mrak bio, li...lik se nije
19 mogô uočiti.

20 P: U redu. A Vi se sećate sigurno da ste 05.06. - možda ne znate tačan
21 datum, ali to postoji ovde u dokumentima - svedočili u predmetu *Kravica* pred
22 Državnim sudom Bosne i Hercegovine u Sarajevu?

23 O: Da.

24

25

26

27

28

29

30

- 1 P: I -
- 2 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Samo trenutak, molim Vas. Gospodine
3 Lazarević i gospodine svjedoče, malo ste prebrzi. Molim vas da usporite, kako
4 bismo izbjegli probleme.
- 5 G. LAZAREVIĆ: [simultani prevod] Da, časni Sude, imat ću to na umu.
6 Pokušat ću.
- 7 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Više je riječ o svjedoku nego o Vama,
8 ali obojica govorite prebrzo.
- 9 G. LAZAREVIĆ: [na B/H/S-u] Samo bih hteo da ispravim zapisnik. Na strani
10 3, u redu 20, ja sam rekao: "petog juna"; znači, šestog, misleći na mesec. 2006.
11 godine.
- 12 P: I, gospodine Vasoviću, da li sećate da ste tokom Vašeg svedočenja u
13 ovom predmetu, na pitanje tužioca - to je bio gospodin Ip /fon./ - takođe
14 izjavili da vojnik koji vam je prišao bio u crnoj uniformi, kol'ko sam ja uspeo
15 da to čujem na audio zapisu sa ovog suđenja. Rekli ste da je to bila "glat crna,
16 jednobojna uniforma". Sećate li se toga?
- 17 O: Da.
- 18 P: I, na ovu istu okolnost, Vas je pitala takođe i branilac, Ozrenka
19 Jakšić, i njoj ste isto odgovorili da se radi o glat crnoj uniformi. Sećate li
20 se toga?
- 21 O: Da.
- 22 P: Taj vojnik koji je prišao gospodinu Nikoliću, i Vama na kraju, da li
23 vam se predstavio, rekao svoje ime i prezime?
- 24 O: Ne.
- 25 P: Možete li samo ponoviti odgovor, pošto...
- 26 O: Nije.
- 27 P: ...izgleda da prevodioci nisu čuli.
- 28 O: Ne, ne, nije rekao svoje ime, nit' se predstavio.
- 29
- 30

- 1 P: A da li je taj vojnik možda rekao kojoj jedinici on pripada?
- 2 O: Ne. Nije... bilo o tome ništa riječi.
- 3 P: A da li ste na toj crnoj uniformi koju ste videli primetili bilo
- 4 kakvu oznaku, na osnovu koje bi mogli zaključiti kojoj jedinici taj vojnik
- 5 pripada?
- 6 O: Oznaka nije se mogla primijetiti i da je... i ne znam ni da li... da li
- 7 je imao, pošto je bila... bila mrak... bio mrak.
- 8 P: I, kada ste svedočili, da ne ponavljam sve, u Sudu BiH, u predmetu
- 9 *Kravica*, da li se sećate da ste na pitanje branioca Ozrenke Jakšić, oko oznaka
- 10 na uniformama, dali isti ovakav odgovor kao što ste ga dali danas?
- 11 O: Ja mislim da sam isti odgovor dao.
- 12 P: Tom prilikom Vi ste bili zajedno sa Jovanom Nikolićem, kad je taj
- 13 vojnik izašao, je l' tako?
- 14 O: Da.
- 15 P: Niste se odvajali od njega?
- 16 O: Pa, n...nisam neku bitnu razdaljinu.
- 17 P: Dakle, sve vreme ste, u principu, prisustvovali incidentu koji se
- 18 odigrao između Jovana Nikolića i vojnika u crnoj uniformi, možemo to reći?
- 19 O: Može, da.
- 20 P: I mogli ste da čujete i da vidite isto što je mogô da čuje i da vidi
- 21 Jovan Nikolić, je li tako?
- 22 O: Da.
- 23 P: I da li ste tom prilikom čuli da je taj vojnik u crnoj uniformi
- 24 tražio da Jovan Nikolić interveniše u Komandi, kako bi se obedila... obezbedila
- 25
- 26
- 27
- 28
- 29
- 30

1 nekakva zamena ili smena te vojske koja je tamo bila?
2 O: Nisam to čuo.
3 P: I, da Vas pitam ponovo, da li se sećate da ste na otprilike isto
4 pitanje koje sam Vam ja sad postavio, u predmetu *Kravica* na pitanje branioca
5 Ozrenke Jakšić, dali isti ovakav odgovor?
6 O: Ako me pita... sigurno sam dao isti -
7 /govornici govore istovremeno/
8 Ne mogu da se setim baš, ali ako me pitao, sigurno sam isti dao.
9 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine Nicholls, izvolite?
10 G. NICHOLLS: [simultani prevod] Časni Sude, oprostite što prekidam, ali
11 mislim da nije ispravno unakrsno ispitivanje kada se nešto kaže svjedoku, pa
12 onda svjedok odgovori na pitanje, a odvjetnik mu kaže kako je upravo to i kazao
13 u nekom drugom ispitivanju. Mislim da to nije ispravno /?nužno/ kada se ne radi
14 o stvarima koje su sporne.
15 G. LAZAREVIĆ: [simultani prevod] Ja doista ne vidim nikakav problem u
16 tome.
17 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Niti mi ne vidimo nikakav problem.
18 Izvolite, možete nastaviti.
19 G. LAZAREVIĆ: [na B/H/S-u]
20 P: Gospodine Vasoviću, još samo nekoliko pitanja.
21 U Vašoj izjavi timu gospodina Beare, rekli ste da ste došli u krug
22 zadruga i da su se tamo mogli čuti, dok ste bili tamo, pojedinačni pucnji. Da li
23 ste vi možda mogli tada da odredite iz kog pravca ti pucnji dolaze?
24 O: Ne, nismo mogli da odredimo, ali su se čuli.
25 P: I na ovu okolnost ste bili pitani u predmetu *Kravica* i tužilac Vas je
26 pitao slično pitanje i Vi...Vi ste mu dali sličan odgovor. Sećate li se toga?
27
28
29
30

1 O: Da.

2 P: Kada ste se vraćali natrag, kolima, ka Bratuncu, da li je Jovan
3 Nikolić u bilo kom trenutku rekao da lica koja čuvaju zarobljene Muslimane
4 pripadaju specijalnoj policiji iz Skelana? Da li je tako nešto Jovan Nikolić
5 ikad rekao?

6 O: N...nije, nije to rekô, i sutradan kad sam bio sa njim na... u na... u
7 kontaktu, isto nije to, ni...nikakvu jedinicu ni vojnu formaciju pominjô.

8 P: Hvala najlepše i... Da li je Jovan Nikolić u bilo kom trenutku rekao da
9 su vojnici koje ste videli u krugu - odnosno, tog jednog vojnika, a naslutili
10 ste da ih ima još - u... dakle, u krugu zemljoradničke zadruge "Kravica", da li su
11 oni tražili od Jovana Nikolića, da li Vam je to Jovan rekao tada u kolima, da
12 traže od njega da obavesti njihovu Komandu da im obezbede neku smenu ili
13 pojačanje?

14 O: Ne.

15 P: Prema Vašoj izjavi Odbrani gospodina Beare, Vi ste naveli da ste dva
16 dana kasnije čuli od ljudi u gradu da se dogodilo neki incidenti, neki... neka
17 ubistva u skladištu u Kravici. Da li se sećate toga? Kad ste to čuli, od koga?

18 O: Pričô je to na...narod između sebe, u raznim verzijama, i verovatno sam
19 negde čuo, spontano.

20 P: Naravno, sad, više od deset godina nakon tih događaja iz 1995.
21 godine, Vi ne...ne možete sad da imenujete tačno lice...

22 O: Ne.

23 P: ...od koga ste to mogli da čujete?

24 O: Ne.

25 P: Hvala Vam, gospodine Vasoviću, ja nemam više pitanja za Vas.

26 O: I Vama.

27

28

29

30

1 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Zahvaljujem, gospodine Lazarević.
2 Gospodine Nicholls?
3 G. NICHOLLS: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.
4 Unakrsno ispituje g. Nicholls:
5 [Tužilac ispituje putem prevodioca]
6 P: Dobro jutro, gospodine, imam za Vas samo nekoliko pitanja.
7 Vi ste već više puta o ovome govorili u različitim izjavama, a i u
8 različitim sudnicama, je li to točno?
9 O: Tačno.
10 P: Da li ste izjavu CEPA-i /u engleskom transkriptu: "SIPA"/ 19. juna
11 2005. godine. Da li se sjećate toga?
12 O: Ne znam šta je to "CEPA".
13 P: Dali ste izjavu bosanskim vlastima koje su istraživale masakr u
14 Kravici. Je li to točno?
15 O: Dao sam izjavu policiji Republike Srpske, ne znam drugim službama,
16 mislim da nisam.
17 P: U redu, predočiću Vam to.
18 G. NICHOLLS: [simultani prevod] Molim da se pokaže dokument, no nemam
19 broj Obrane po 65ter za izjavu od 19. juna 2005. godine. To je 3601, oprostite,
20 to je ispravni broj.
21 P: U svakom slučaju, sećate se da ste dali izjavu tim vlastima?
22 O: Da.
23 P: I da ste to pisali /?potpisali/, zar ne?
24 O: Da.
25 P: I tamo ste rekli da ćete govoriti istinu, zar ne?
26 O: Da.
27 P: I bili ste veoma obazrivi zato što se radilo o krivičnoj istrazi?
28 O: Da.
29
30

1 P: I to je bilo bliže događajima, vremenski, nego što je to već danas,
2 zar ne? To je bilo neposredno pošto su se ti događaji desili?

3 O: Da.

4 P: Sad ću da Vam kažem šta ste Vi rekli o tom pucanju: "Onda smo mi
5 otišli u zemljoradničku zadrugu 'Kravica', pošto smo čuli da se tamo nešto čudno
6 događa, da ubijaju ljude. Dok smo se nalazili u zemljoradničkoj zadruzi
7 'Kravica', ja sam čuo pojedinačne pucnjeve koji su dolazili iz pravca ulaza u
8 skladište ili, tačnije, s puta. Odmah smo napustili zemljoradničku zadrugu
9 'Kravica', pošto su nam životi bili ugroženi."

10 Da li se sećate da ste to rekli istražiteljima i da ste to potpisali u
11 Vašoj izjavi?

12 O: Konfiguracija terena, pošto smo bili bliže objektu, nam pokazuje da
13 su pucnjevi dolazili sa gornje strane, što ne mora da znači da nisu i sa druge,
14 samo da je bio odjek. To sam rekao, da, pretpostavljali smo... pret... moja je
15 pretpostavka, ustvari, moja krupna pretpostavka, da su dolazili sa gornje
16 strane, što ne mora da znači da to ima tačnost.

17 P: U redu, ali niste odgovorili na moje pitanje: da li se sećate da ste
18 to rekli istražiteljima i da ste potpisali da je to tačno, kad ste potpisali
19 Vašu izjavu?

20 O: Potpisao sam izjavu, ali... izjava je data u jednom trenutku, niko me
21 nije ni pitao za psihičku i fizičku sposobnost davanja izjave. Bio sam pod
22 stresom, jer su me uzeli iz crkve Svete trojice, iz manastira; odveli me na
23 saslušanje. A u... bio sam... depresivno se osećô, moguće da sam i neku reč rekao
24 nekontrolisano.

25 P: Dakle, Vi ne ostajete pri tom odgovoru koji ste dali onda kada ste se
26
27
28
29
30

1 obavezali da ćete govoriti samo istinu istražiteljima Republike Srpske?

2 O: Ja sam čuo pucnje, da li... I predosećô sam da su bili sa gornje
3 strane, što potvrđujem i sad da sam čuo, ali da ne znač... da to je tačna
4 informacija, jer ja nisam bio u mogućnosti, jer je bila mrkla noć i zvuci sad...
5 odjekivali iz brda u brdo, od objekta do objekta.

6 P: Dakle, bila je tamno -

7 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Oprostite što prekidam, gospodine
8 Nicholls, ali hteo sam ja da postavim pitanje iz znatiželje.

9 Kada je svedok dao tu izjavu istražiteljima, je li to bilo pod punom
10 odgovornošću?

11 G. NICHOLLS: [simultani prevod] Da, časni Sude. Ja nema ovde sada prevod
12 pred sobom, ali sam video tu izjavu i mislim da tamo stoji - nemam sada prevod -
13 ali mislim da tamo postoji neki tekst koji kaže da je to u skladu sa pravnim
14 odredbama i da se može kazniti za slučaj da daje lažnu izjavu.

15 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Hvala Vam. To ćemo proveriti kasnije.

16 G. NICHOLLS: [simultani prevod] U redu. Ja sada imam jednu drugu izjavu,
17 časni Sude, od prethodnog svedoka, ali ista agencija, ista služba je uzela tu
18 izjavu i tamo stoji da: "U skladu sa članom 86, tačka 2 Zakona o krivičnom
19 postupku Bosne i Hercegovine Vas upozoravam da morate govoriti istinu. Ne smete
20 ništa sakrivati. Ovim Vam dajem upozorenje da krivokletstvo ili laganja
21 predstavlja krivično delo, u skladu sa članom 235 Krivičnog zakona, za koje se
22 može izreći kazna od šest meseci do pet godina."

23 I to stoji na prvoj strani izjave.

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Hvala.

2 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Koje izjave?

3 G. NICHOLLS: [simultani prevod] Izjave koja je data SIPA-i.

4 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Izvolite, gospodine Lazareviću?

5 G. LAZAREVIĆ: [simultani prevod] Ja mislim da se radi o dve različite

6 stvari. Ja ovde pred sobom imam tu izjavu od 19. juna 2005. Je li se o toj

7 izjavi radi?

8 G. NICHOLLS: [simultani prevod] Da.

9 G. LAZAREVIĆ: [simultani prevod] Onda moj kolega može da nas uputi na to

10 gde možemo da nađemo taj tekst.

11 G. NICHOLLS: [simultani prevod] Ja nemam prevod te izjave i, koliko sam

12 ja shvatio -

13 G. LAZAREVIĆ: [simultani prevod] Pa, to nije ono što ja vidim u ovoj

14 izjavi. Ono što ja vidim je da je ova izjava data Centru za javnu bezbednost u

15 Bijeljini, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske, a ne SIPA-i, a to

16 je služba Federacije Bosne i Hercegovine.

17 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu, to možemo da proverimo kasnije.

18 G. NICHOLLS: [simultani prevod] Ukoliko sam napravio grešku, ja se

19 izvinjavam.

20 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Izvolite, nastavite.

21 G. NICHOLLS: [simultani prevod]

22 P: U svakom slučaju, svedoče, ono što ste Vi rekli ovim istražiteljima

23 19. juna je bilo da, koliko se Vi sećate, koliko ste se Vi sećali u to vreme,

24 tri godine pre toga /?pre tri godine/, je bilo da su ti pucnji dolazili iz

25

26

27

28

29

30

1 pravca puta ili ispred skladišta. Ali sada mislite da je to možda bio samo
2 odjek. Je li to tako?

3 O: Ja se najbolje sećam 1992. godine, mogô bi' Vam... i opišem kako zrno
4 ide, a... ali sad, u tom vremenu, više stvarno nemam... nemam osećaj. Da li je
5 odjek... da li je sa gornje strane, nisam siguran uopšte u to.

6 P: U redu. Narednog dana, četrnaestog, Vi ste se vratili u skladište u
7 "Kravici" negde oko podne. Je li to tačno?

8 O: U tom ver...vremenskom intervalu.

9 P: U redu. I o tome ste svedočili pred Državnim sudom u Sarajevu, zar
10 ne?

11 O: Da.

12 P: I videli ste tamo neke vojnike, kad ste se četrnaestog vratili,
13 videli ste ljude u uniformi, zar ne?

14 O: Da.

15 P: I opisali ste njihove uniforme. Sad ću Vam pročitati kako ste ih Vi
16 opisali, to je na strani 12 Vaše izjave od 5. jula 2006.: "Imali su maskirne
17 uniforme, maslinasto-zelene uniforme, tipične vojne uniforme iz jednog dela,
18 kombinezone."

19 Da li ostajete pri tome? Vi ste dali tu izjavu pred Državnim sudom, da
20 li ostajete pri tome? Jeste li tada govorili istinu?

21 O: Govorio sam uvek istinu, i t... i pred Sudom, i pred vašim Tribunalom.
22 Osta... da.

23 G. LAZAREVIĆ: [simultani prevod] Samo da pojasnimo. Ono što je rekao
24 gospodin Nicholls sada svedoku, "tipične vojne uniforme", to je rekao gospodin

25

26

27

28

29

30

1 Nicholls. Ja ne vidim da je reč "vojne" ušla u zapisnik. To je red 19 na strani
2 12.

3 G. NICHOLLS: [simultani prevod] To je red 2.

4 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Izvolite, nastavite.

5 G. NICHOLLS: [simultani prevod] Da. A, u redu, sad sam video o čemu se
6 radi, hvala.

7 Oprostite, časni Sude, ja sad imam formular izjave svedoka Republike
8 Srpske. Ja ću to još proveriti, ali ovde postoji jedan sličan tekst, gde se
9 kaže: "U skladu sa članom 86, tačkom 2 Zakona o krivičnom postupku Bosne i
10 Hercegovine, svedoku je naloženo da govori istinu i da ne prećuti nikakve
11 informacije." Dakle, vrlo sličan tekst.

12 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala, gospodine Nicholls.

13 Da li ima dopunskog ispitivanja, gospodine Nikoliću?

14 G. NIKOLIĆ: Ne, hvala Vam.

15 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu, hvala.

16 Sudiya Kwon? Sudiya Prost? Sudiya Stole? Ne?

17 Gospodine Vasoviću, mi smo završili sa Vašim svedočenjem. Vi sada možete
18 ići. U ime Pretresnog veća želim da Vam zahvalim što ste došli ovamo. Želim Vam
19 sretan put kući.

20 SVJEDOK: Hvala.

21 [Svjedok se povlači]

22 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da vidimo šta je sa dokumentima,
23 gospodine Nikoliću.

24

25

26

27

28

29

30

1 G. NIKOLIĆ: /nečujno/ ...menata prilažemo i ušla je u sistem izjava
2 Vasović Perice data našem istražnom timu, pod brojem 2D 555.

3 G. NICHOLLS: [simultani prevod] Nemamo nikakvih prigovora.

4 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu. Nema nikakvih prigovora ni od
5 Odbrane? Onda se usvaja.

6 Gospodine Lazarević, je li Vi imate neke dokumente ili ne?

7 G. LAZAREVIĆ: [simultani prevod] Ne, nemamo.

8 G. NICHOLLS: [simultani prevod] Časni Sude, oprostite što se stalno
9 vraćam na to. Evo, imam izjavu ovog svedoka na B/H/S-u i evo sad su mi ovde
10 pomogli. Upozorenje da se ta izjava daje pod punom odgovornošću se nalazi na
11 strani 2. To je tražio moj uvaženi kolega i mogu da mu pokažem tačno gde je to;
12 to je na strani 2, iznad potpisa svedoka.

13 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala.

14 Da li želite nešto da kažete, gospodine LazarevićU?

15 G. LAZAREVIĆ: [simultani prevod] Da. I samo da nešto objasnim mom
16 kolegi. Ono što gospodin Nicholls /u engleskom transkriptu: "Julian"/ citira su
17 relevantne odredbe krivičnog zakona bosanske Federacije, a kada ja pogledam
18 izjavu, vidim da su relevantne odredbe one koje citiraju Zakon o krivičnom
19 postupku Republike Srpske. Dakle, tu postoji neka razlika.

20 I, samo da bih dodao još i moj komentar, ovo nije izjava koja se daje
21 pod zakletvom, samo to da pojasnim.

22 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala.

23 Imate li još nekih dokumenata, gospodine Nicholls?

24 G. NICHOLLS: [simultani prevod] Ne.

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu. Time smo završili sa
2 svedočenjem gospodina Vasovića.

3 A sad izvolite, dovedite sledećeg svedoka, gospodina Mrkovića.

4 I samo da uđe u zapisnik da je sada gospodin Elderkin ušao u sudnicu. To
5 je član tima Tužilaštva.

6 [Svjedok je ušao u sudnicu]

7 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Dobro jutro, gospodine Mrkoviću.

8 SVJEDOK: Dobro jutro.

9 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Kao predsedavajući sudija, želim Vam
10 dobrodošlicu u ovaj Sud, gdje sada treba da počnete da svedočite u ovom
11 predmetu, pošto ste pozvani ovamo kao svedok Odbrane pukovnika Beare.

12 Pre nego što počnete, naš Pravilnik zahteva da Vi pročitate svečanu
13 izjavu, gde ćete se obavezati da govorite istinu. Sad će Vam dati sudski
14 poslužitelj taj tekst. Molim Vas, to pročitajte, tako da mi možemo da čujemo, i
15 to će biti onda Vaša svečana izjava koju polažete pred nama.

16 SVJEDOK: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, cjelovitu istinu i
17 ništa osim istine.

18 SVJEDOK: LJUBAN MRKOVIĆ

19 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala Vam, gospodine. Sad izvolite
20 sedite.

21 Prvo će Vas ispitivati Odbrana gospodina Beare, a posle ćete biti
22 unakrsno ispitani od strane drugih Odbrana i onda Tužilaštva.

23 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Hvala, gospodine predsedavajući.

24 Dobro jutro, časni Sude.

25

26

27

28

29

30

1 Ispituje g. Ostojić:
2 [Branilac ispituje putem prevodioca]
3 P: Gospodine Mrkoviću, dobro jutro. Kao što znate, ja sam John Ostojić i
4 ja ovde predstavljam Ljubišu Bearu.
5 O: Dobro jutro.
6 P: Molim Vas da za zapisnik navedete Vaše puno ime i prezime.
7 O: Mrković Ljuban.
8 P: Gospodine, da li ste Vi bilo kada, naročito sredinom '90-ih, imali
9 nadimak?
10 O: Da.
11 P: Hoćete li nam reći koji je to bio nadimak?
12 O: Pa, zvali su me po prezimenu "Mrki", od djetinjstva.
13 P: Gospodine, kažite nam kad ste rođeni i gde.
14 O: Rođen sam 28.12.1953. godine u Ljubinju.
15 P: I možete li nam, molim Vas, ukratko reći koje ste škole završili,
16 koju ste najvišu kvalifikaciju stekli, gde i kada?
17 O: Završio sam osnovnu školu u rodnom mjestu, u Ljubinju. Posle toga sam
18 završio Srednju vazduhoplovnu u Sarajevu, zatim sam nastavio Vazduhoplovnu
19 tehničku vojnu akademiju u Rajlovcu. Posle toga, završio Komandno-štabnu
20 akademiju u Beogradu.
21 P: Molim Vas da nam kažete nešto, gospodine Mrkoviću, ukoliko nemate
22 ništa protiv - kad ste otprilike završili ovu školu za pilote?
23
24
25
26
27
28
29
30

1 O: Nije to škola za pilote, to je Tehnička akademija za vazduhoplovno-
2 tehničku službu. A piloti su se školovali u bivšoj Jugoslaviji u Zadru. Završio
3 sam tu akademiju 1977. godine.

4 P: U redu, ja se izvinjavam. Gospodine Mrkoviću, prevodioci nas loše
5 čuju. Molim Vas da malo se približite mikrofONU i kažite nam ponovo kad ste
6 završili tu školu.

7 O: Završio sam... Vazduhoplovno-tehničku akademiju završio sam 1977.
8 godine, u Rajlovcu. A Komandno-štabnu u Beogradu, 1990. godine.

9 P: Samo nam recite kratko, da bismo stekli neki opšti dojam o tome
10 kakva je bila Vaša karijera, gde ste radili od 1977. godine pa nadalje. Samo
11 kratko, molim Vas.

12 O: Radio sam jedno vrijeme u Vazduhoplovnom nastavnom centru u Somboru,
13 posle toga u Rajlovcu, čitavo vrijeme. Dvije godine su... sam radio u Somboru,
14 posle u Rajlovcu.

15 P: Gde se nalazi Rajlovac?

16 O: Rajlovac je jedno prel...predgrađe od Sarajeva, da kažemo. Za vrijeme
17 rata je bila opština. Od centra Sarajeva je udaljeno šest kilometara prema
18 Ilijašu, Vogošću /sic/.

19 P: Spomenuli ste da ste od 1990. godine išli u Komandni štab. Recite
20 nam, gde ste radili od 1990. do 1992. godine, ukoliko ste bili zaposleni uopšte?

21 O: Od 1990. do 1992. godine radio sam na Vazduhoplovno-tehničkoj vojnoj
22 akademiji u Rajlovcu.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: I recite nam, molim Vas, šta ste radili, onako uopšteno govoreći.

2 Opišite nam Vaše obaveze ili čime ste se bavili dok ste radili u toj školi.

3 O: Pa... pa, u toj školi promijenio sam mnogo dužnosti, od načelnika škole
4 rezervnih oficira, načelnika škole za obuku stranaca, organ bezbednosti, tako da
5 sam imô dosta tih dužnosti do 1992. godine.

6 P: Hvala lepo. Možete li nam reći šta ste radili posle 1992.?

7 O: Posle dre... 1992. godine, ustvari od 1991. godine u decembru mjesecu,
8 bio sam organ bezbjednosti u Vazduhoplovnom zavodu "Orao", koji se nalazi odma'
9 uz Vazduhoplovno-tehničku akademiju u Rajlovcu.

10 P: Vrat ćemo se na to. Kažite nam, koliko ste dugo radili u toj fabrici
11 "Orao"? Znam da ste rekli da ste počeli na leto /?u decembru/ 1991. Do kad ste
12 tamo radili?

13 O: Tamo sam radio do 1997. godine.

14 P: Da li ste bili na istom radnom mestu dok ste radili u "Orlu" od 1991.
15 pa sve do 1997.? Jeste li bili na istoj dužnosti?

16 O: Da, da.

17 P: Rekli ste nam ukratko šta ste tamo radili. Hoćete li nam, molim Vas,
18 ukratko opisati Vaše radne obaveze, od decembra 1991. godine, pa sve dok niste
19 napustili fabriku "Orao"?

20 O: Pa to bi trajalo dosta dugo, al' potrudicu se kratko da Vam samo
21 kažem.

22 Vazduhoplovni zavod, to, "Orao", je jedna, da kažemo, firma, vojna

23

24

25

26

27

28

29

30

1 industrija, kako su je prije zvali, u bivšoj Jugoslaviji, koji se bavio remontom
2 vazduhoplovnih motora isključivo borbenih, znači, aviona. Radio je ne samo za
3 bivšu Jugoslaviju remont tih aviona, već radio je i za ostale zemlje u
4 okruženju, arapske zemlje, Englesku, Holandiju, mnoge zemlje po svijetu i bio je
5 jedan možda od najjačih preduzeća take /sic/ namene u Evropi.

6 1992. godine u "Orlu" je bila toliko savršena tehnika, da je čitava ona
7 bivša Jugoslavija ulagala u taj zavod. Iz tih razloga, moj djelokrug posla, koji
8 sam radio u tom zavodu, bio je jako složen. Normalno, otcjepljenjem pojedinih
9 republika, kod njih je ostalo mnogo i aviona i motora. Svi su nastojali da dođu
10 do tih... dokumentacije, rezervnih dijelova, dok... ostalog, i to su poslovi
11 najbitniji bili za vrijeme borbenih dejstava, za vrijeme tog rata u Bosni, što
12 se tiče "Orla" i mog djelokruga rada. Znači, sačuvati imovinu, sačuvati
13 dokumentaciju, sačuvati rezervne dijelove u zavodu, jer je taj zavod i za
14 vrijeme rata funkcionisô, funkcioniše i dan-danas. Normalno, nije danas ono što
15 je nekad bio, ali radi, znači, i dan-danas.

16 P: I samo da bi nam bilo jasno za zapisnik, ovaj zavod "Orao" se nalazio
17 u Rajlovcu, zar ne?

18 O: Da.

19 P: I Vi ste rekli da je to neposredno pored Sarajeva. Recite nam, molim
20 Vas -

21 O: Pa -

22 P: Izvolite.

23 O: Hajde, kad ste već po...spomenuli to, zavod "Orao", znači, objasnio
24 sam, graničio se odma' sa vazduhoplovnim garnizonom koji se nalazi u Rajlovcu, a
25 put je samo dijelio ri... liniju razgraničenja između dvije zaraćene strane.

26 Znači, možemo slobodno reći da je zavod bio na samoj liniji razgraničenja od

27

28

29

30

1 suprotne strane.

2 P: Možete li nam, molim Vas, ukratko opisati kakvu ste ulogu Vi imali u
3 očuvanju dokumenata tokom rata? Odnosno, šta ste Vi to čuvali i obezbeđivali u
4 tom trenutku? Je l' se radilo o nekoj mašineriji ili se radilo o delovima, je l'
5 se radilo o samim avionima?

6 O: Pa, prvo i osnovno šta je bio cilj nas iz rukovodstva zavoda, ovaj,
7 da sačuvamo prvo kadrove. Jer, bez kadrova koje smo mi imali tada, ovaj, sva ta
8 mašinerija nije vrijedila ništa. Znači, da sačuvamo prvo ljude. Posle toga,
9 zadatak i obaveza nam je bilo da sačuvamo imovinu koju smo imali na raspolaganju
10 i, normalno, da sačuvamo dokumentaciju koju su ispred nas generacije i
11 generacije stvarala, jer se radi o dosta složenoj tehnici, dosta odgovornoj
12 tehnici, i to nam je bio jedan od osnovnih zadataka.

13 P: Koliko ljudi je bilo u tom zavodu, recimo u vreme kada ste Vi tamo
14 stigli u decembru 1991.?

15 O: Pa, u decembru 1991. godine zavod je brojao oko 600 zaposlenih.

16 P: Jeste li vidjeli da, tijekom iduće tri godine, se taj broj smanjivao,
17 dakle u vremenu do kraja 1995. godine, ako to možemo uzeti kao neki vremenski
18 okvir? I to u smislu Dejtonskog sporazuma.

19 O: Pa, m...možemo. Mi... ovaj, normalno, izbijanjem borbenih dejstava i
20 početkom rata, jedan veliki dio ljudi iz zavoda zatekô se u Sarajevu. Jedan dio
21 pobjegô je, otišao, da kažem, za Beograd, po inostranstvu, i onda mi smo, da bi
22 nastavili proces proizvodnje normalno, ono što je ostalo svugdje, u čitavoj
23 Republici Srpskoj, Bosni i Hercegovini, Srbiji, skupljali te ljude, vraćali

24

25

26

27

28

29

30

1 nazad. Mi smo u jednom momentu 1992. godine imali možda 30-40 ljudi, koji su
2 iznijeli, da kažem, taj period početni sve na svojim leđima, da bi posle taj
3 broj se povećavao do 150-200. Danas taj zavod vjerovatno broji oko 300 ljudi,
4 ali da je bio tad preglomazan, to je činjenica da je bio preglomazan. Mi smo,
5 znači, od 1992. godine u aprilu mjesecu krenuli možda sa 30-40 ljudi, da bi
6 negdje 1994. imali blizu 150-200 ljudi koji su, znači, došli na samu liniju
7 fronta i tu radili svoje poslove.

8 P: Gospodine, kako bi sve bilo jasno, kada kažete "u aprilu", nemojte
9 dopustiti da Vas navodim na odgovor, ali kada ste spomenuli april i kada je
10 osoblje smanjeno na otprilike 30-40 ljudi, koje godine je to točno bilo?

11 O: To je bilo aprila 2002. godine.

12 P: U redu. Hvala.

13 Dopustite da ovo razjasnim. Gospodine Mrković, mislim da ste rekli
14 "2002. godine". Jeste li Vi tada bili tamo...

15 O: Ne, ne, ne, devet...

16 P: ...ili ste bili zapravo tamo 1992. godine?

17 O: Ja se izvinjavam ako sam rekô 2002. godine. 1992. godine; 2002.
18 godine nisam bio uopšte tamo. 1992. godine, izvinjavam se ako sam lapsus
19 napravio.

20 P: To je u redu jer prevoditelji su Vas svakako shvatili jer su i oni
21 shvatili da ste napravili lapsus i nesvjesno Vas ispravili.

22 O: Izvinjavam se.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: No, to nije toliko važno. Nije potrebno da se ispričavate, hvala Vam.

2 O: Da.

3 P: Gospodine, što je konkretno bio Vaš posao u tom razdoblju od 1992. do
4 1995. u zavodu "Orao"? Kako se točno nazivalo Vaše radno mjesto?

5 O: Tačno moje radno mjesto je bilo "organ bezbjednosti u vazduhoplovnom
6 zavodu 'Orao'".

7 P: I koliko dugo ste bili na tom položaju?

8 O: Od, znači, 1991. do 1997. godine.

9 P: Ispričavam se, čini mi se da uskačem u riječ i zbog toga dolazi do
10 problema u transkriptu.

11 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Dakle, na stranici 22 u retku 3 upisano
12 je umjesto "Orao", "zavod 'Orao'", piše "Orahovo". Ja se ispričavam, gospodine
13 predsjedavajući, greška je moja jer uskačem u riječ prevoditeljima.

14 P: Gospodine, možete li nam reći koliko je ljudi zajedno sa Vama radilo
15 u tom organu bezbjednosti, dakle, u zavodu "Orao"?

16 O: Radio sam ja i bio je u početku jedan referent, koji je posle otišao
17 za Beograd. Posle je još bio jedan referent; znači, nikad nas nije bilo više od
18 dvojice.

19 P: Recimo konkretno od 1995. godine, koliko se Vi sjećate, koliko je
20 ljudi - dakle, te godine, 1995. - radilo zajedno sa Vama u organu bezbjednosti u
21 istom svojstvu kao i Vi?

22 O: Samo jedan.

23 P: Općenito govoreći o zavodu "Orao", možete li mi reći, u razdoblju od
24
25
26
27
28
29
30

1 1992. do 1995., kakav je bio etnički sastav osoblja koje je radilo u tom zavodu?
2 Da li je bila riječ samo o Srbima ili je bilo i drugih nacionalnosti koje su
3 tamo radile?

4 O: Pa, ovako, ovaj, ja sam i već jednom govorio o tome, ovde pred ovim
5 Sudom, u procesu generala Miloševića. U "Orlu" je bio, da kažemo, višenacionalna
6 struktura. Nemam tačne podatke, ali bilo je, ovaj, nekoliko Muslimana i nekoliko
7 Hrvata koji su radili na istim poslovima ko što su radili i, ovaj, Srbi. Znači,
8 niko ih nije razdvajô tamo. Ovaj... Moj jedan od zadataka jeste bio da pratim
9 njih, da radim s njima i me... u interesu je zavodu i nama svima bilo da ostavimo
10 taj kadar da bude s nama i to smo uspjeli u čitavo vrijeme rata.

11 Nažalost, sad čujem da su pojedini, zbog loše plate, ovog-onog, ti
12 Hr...Hrvati, jedan d... jedan Musliman isto tako, da su otišli za Kanadu, t... otišli
13 po svijetu kao dobri stručnjaci, što je jako žao i rukovodstvu, pa i meni je žao
14 što su otišli.

15 Al' 'oću da istaknem ovde da je stvarno bilo ne samo Srba, već je bilo i
16 Srba i Hrvata i Muslimana koji su radili tada u zavodu.

17 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Svakako ću to učiniti, hvala.

18 P: Gospodine Mrković, oprostite što Vas dovodim u ovakvu situaciju, no
19 da li se sjećate bilo kojeg imena od tih ljudi koji su bili muslimanske ili
20 hrvatske nacionalnosti?

21 O: Evo, jedan od imena koji mi je... sjećam se, Tabak Šaban, kao Musliman.

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Žena mu je bila na Ilidži smještena, djeca; posle smo joj pomogli da ode i za
2 Beograd i da se vrati. Jurić, jedan, Željko, Jurković Ivan, jedan Hrvat. Tako,
3 neg... mislim, to je, 15 godina je prošlo, ali to su imena koja su bila u tom
4 zavodu.

5 P: Pomozite mi da shvatim tačno kako je funkcionirao zavod u
6 hijerarhijskom smislu. Od 1991. do 1997. godine, tko je bio direktor zavoda,
7 odnosno, tko je bio na čelu zavoda? I možete li mi reći ime te osobe ili tih
8 osoba, ako su se smjenjivale, i tačni opis njihovog radnog mjesta, odnosno,
9 naziv radnog mjesta?

10 O: Ovako, 1991. godine - normalno, tad je postojala bivša JNA - bio je
11 direktor pokojni Lazo Grbić. I posle Laze Grbića, Milovanović, pukovnik, i oni
12 su se u aprilu 1992. godine povukli za Beograd, naredbom onom da se pripadnici
13 vojske Jugoslavije povuku za Beograd, i posle je imenovan za direktora Prica
14 Milan, koji je bio čitavo vrijeme, znači, od 1992. godine do 1997. godine
15 direktor zavoda.

16 A da Vas p... da Vam pojasnim još, u bivšoj JNA direktora zavoda
17 postavljala je Komanda vazduhoplovstva, znači, pozadina Komande vazduhoplovstva,
18 logistika, a direktora zavoda "Orao" postavljalo je Ministarstvo odbrane, na
19 predlog logistike Glavnog štaba Vojske Republike Srpske.

20 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine Ostojić, možda biste mogli
21 zamoliti svjedoka da ovo ponovi.

22 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Da.

23
24
25
26
27
28
29
30

1 P: Gospodine Mrković, nažalost nismo uspjeli dobiti cjelokupni prijevod
2 ovoga što ste kazali i zato nas prevoditelji, a i Sud, mole da ponovite onaj dio
3 gdje ste dali objašnjenje kako je funkcioniralo imenovanje direktora. Vi ste
4 kazali: "U bivšoj JNA, Komanda vazduhoplovstva...", itd.

5 Jasno mi je, gospodine, da se nalazite u neuobičajenoj situaciji. Dakle,
6 sudnica, svi ovi odvjetnici, itd. - ali, molim Vas, relaksirajte se, popijte
7 malo vode, opustite se. I zamoliću Vas da nam ponovite ono što ste rekli o tome
8 na koji način su bili imenovani rukovoditelji u zavodu "Orao". Hvala Vam.

9 O: Ovako, znači, do 1992. godine, aprila mjeseca, direktor zavoda "Orao"
10 bio je Vladeta Milovanović, pukovnik, koji se, naredbom tada bivše Jugoslavije,
11 da se vojska povuče sa prostora Bosne i Hercegovine, on se povukô za Beograd i
12 jedan dio rukovo'stva zavoda.

13 1992. godine, u aprilu mjesecu - normalno, kada je Milovanović otišao -
14 imenovô je Milovanović trenutno da ga neko, normalno, mora zastupati, imenovô je
15 jednog od sposobnijih u zavodu, Pricu Milana, koji je čitavo vrijeme radio u
16 tome zavodu, diplomirani elektroinžinjer. I tada, meni ni tada nije jasno bilo
17 da l' je formirana, nije formirana vlast Republike Srpske i ostalo; uglavnom,
18 Prica je uradio taj posao i znam da je septembra 1992. godine Ministarstvo

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 odbrane imenovalo Pricu Milana za direktora vazduhoplovnog zavoda. I ta naredba
2 je postojala u "Orlu". A čitavo vrijeme funkcionisanja, znači, "Orla" pozadina
3 Vojske Republike Srpske je stručno pomagala i predlagala sve promjene, vezano u
4 tom zavodu, a Ministarstvo odbrane je donosilo svoja rešenja o imenovanju i
5 postavljanju direktora vazduhoplovnog zavoda.

6 Ako sam bio jasan... Da li je sad jasnije? Da.

7 PREVODILAC: Gospodin Ostojić nije uključio mikrofon.

8 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod]

9 P: Gospodine, sada bih se osvrnuo konkretno na Vaše dužnosti u zavodu.
10 Jeste li Vi obavljali bilo kakve obavještajne, odnosno protuobavještajne poslove
11 u vrijeme dok ste radili u zavodu "Orao" od 1992. do 1995.?

12 O: Pa, ja sam već maloprije istakao da mi je osnovni zadatak bio
13 kontraobavještajna zaštita vazduhoplovnog zavoda i njenih pripadnika; 80% posla
14 se je zasnivô na tome i z... normalno, zaštita imovine, ljudi i svih dobara koji
15 su bili u zavodu. Ako želite malo da pojasnim to?

16 P: Da, volio bih to, jer bih želio bolje shvatiti što ste točno radili
17 kada ste obavljali kontraobavještajne poslove kao organ bezbjednosti. I da,
18 zato, molim Vas, recite mi - koliko se možete sjetiti - kakvi su bili Vaši
19 svakodnevni poslovi koje ste obavljali kao kontraobavještajni organ u zavodu

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 "Orao"?

2 O: E 'vako up... samo kratko da kažem da je zavod raspolagô stvarno sa
3 ogromnom imovinom, sa ogromnom dokumentacijom, koja je godinama stvarana. Mi smo
4 ut... tada, 1992. godine, usvojili bili već remont protočnog dijela MIG-a 29,
5 jednog od najsloženijih u to vrijeme aviona, i trebalo je to sve, da kažem,
6 sačuvati.

7 Pucanjem, znači, bivših otcijepljenih republika, zamislite samo koliki
8 je pritisak bio svih zemalja u okruženju da dođu do te dokumentacije, da dođu do
9 rezervnih dijelova, da dođu... da vrbuju pojedine ljude da pređu kod njih da rade,
10 itd. Mislim da smo u tome mi, bar ja cijenim, ja lično sa rukovo'stvom "Orla"
11 uspio, da smo možda jedna od rijetkih fabrika u Republici Srpskoj koja je tad
12 radila neprekidno, bez prekida, i da je to jedan, smatram, uspjeh čitavog
13 rukovodstva.

14 P: Hvala Vam, gospodine. Ako bih Vas mogao pitati konkretnije: jeste li
15 obavljali kontraobavještajne operacije konkretno protiv zaposlenika koji su bili
16 bosanski Muslimani ili bosanski Hrvati, ili pri obavljanju svojih dužnosti se
17 niste obazirali na to tko je bio kakve nacionalnosti?

18 O: Ne, konkretno mi nismo se obazirali na to u "Orlu", ovaj, uopšte ko
19 je koje nacionalnosti, nama je bitno da radi svoj posô, da obavlja svoje
20 dužnosti i da za to bude adekvatno nagrađen.

21 To nam je cilj bio čitavo vrijeme, ovaj, i za vrijeme rata a i posle
22 rata, 1995. godine.

23 Al', sad sam se sjetio još jednog Bošnjak Zvonke, jako... jednog Hrvata
24 koji je bio i oženjen sa Hrvaticom, jedna Anđa, ne mogu se sad sjetiti, koji i
25 dan-danas rade u "Orlu". Znači, nije nam cilj bio.

26

27

28

29

30

1 Normalno da smo vodili računa da ne bi slučajno dobili iznenađenje. Ali
2 to je posô bio organa bezbednosti, ali da prati da ne bi dobili kakvo
3 iznenađenje, da preduzima od... adekvatne mjere, ali ni u kom slučaju nije bio
4 pritisak na nji' bilo kakav, već im je... pa, mogu da kažem, nekad sam ja lično -
5 zvali su me "socijalni radnik", ovo jedno vrijeme - više im pomagô, ovaj, već
6 drugi, nesrbima. I to se dešavalo.

7 P: Gospodine, nisam siguran jeste li spomenuli jednog Bošnjaka po imenu
8 Zvonko, jer nisam točno čuo to ime, kada ste ga spomenuli, ali biste li bili
9 dobri pa ponovili ime i prezime te osobe?

10 O: To je b...bio Bošnjak Zvonko, Hrvat. Hrvat, Hrvat, Bošnjak Zvonko.

11 P: Hvala. Gospodine, jeste li provodili bilo kakve akcije obavještajnog,
12 odnosno kontraobavještajnog karaktera u zavodu "Orao" prije jula 1995. godine?

13 O: A, normalno, rađene su pojedine obrade na... na pojedinim ljudima, neke
14 uspješno, neke neuspješno.

15 P: Rekli ste nam, u svojem iskazu, da je Ministarstvo obrane imenovalo
16 direktora, a onda ste nam objasnili na koji način je u svemu tome sudjelovala i
17 logistika, u profesionalnom smislu. Možete li nam reći, u tom razdoblju od 1992.
18 do 1995., odnosno 1997., kako ste Vi podnosili svoje izvještaje? Ja naglašavam
19 godinu 1995. zato što bih želio od Vas čuti da li se upravo te godine nešto
20 promijenilo.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Dakle, kao prvo, možete li nam reći kome ste podnosili svoje raporte od
2 1992. do 1995. godine?

3 O: Pa, ovako, u... podnosio sam izvještaje, po liniji rukovođenja i
4 komandovanja, direktoru zavoda, kome sam bio i potčinjen i podnosio sam
5 izvještaje Upravi bezbjednosti po stručnom dijelu, gdje sam bio potčinjen Upravi
6 bezbjednosti Vojske Republike Srpske. Ti izvještaji bili su nekada dnevni, nekad
7 sedmični, a obavezno su bili i mjesečni izvještaji, gdje smo izvještavali. A
8 dnevni izvještaji su bili podnošeni svakodnevno direktoru zavoda, jer organ
9 bezbednosti je vojnički, da kažem, štabno vezan za direktora i potčinjen
10 direktoru zavoda. A u stručnom pogledu je bio potčinjen Upravi bezbjednosti.

11 Takođe, da razjasnim još jednu činjenicu. Pošto sam se ja nalazio na
12 teritoriji zone odgovornosti Sarajevsko-romanijskog korpusa, pa je dobar dio
13 izvještaja koje sam ja upućivô, ovaj, Upravi bezbjednosti upućivô sam i odelenju
14 bezbjednosti koma... ovaj, Sarajevsko-romanijskog korpusa, zato što sam se nalazio
15 u njihovoj zoni odgovornosti, po liniji komandovanja.

16 P: U redu. I čuli smo dosta iskaza o rukovođenju o komandovanju, odnosno
17 o profesionalnom aspektu toga, tih šest korpusa koji su postojali na području
18 Bosne, uključujući Sarajevsko-romanijski korpus. No, možete li mi konkretnije
19 reći kome ste osobno raportirali, u tom razdoblju, u okviru Sarajevsko-
20 romanijskog korpusa?

21 O: Pa, većinom sam ravo... ovaj, podnosio obaveštajne informacije do kojih
22 sam ja dolazio načelniku odelenja bezbjednosti gospodinu Marku Lugonji i,

23
24
25
26
27
28
29
30

1 normalno, slao sam ih prema Glavnom štabu. Ili sam, u dogovoru nekada s njim,
2 naznačim da on, pošto je ipak bio iskusniji od mene, a u zoni njegove
3 odgovornosti, on je bio odgovoran za to, pa sam upućivao njemu da on šalje
4 dalje. Znači, vrlo često se to dešavalo, da sam izvještavao Sarajevsko-
5 romanijski korpus svojim izvještajima, vezano za obavještajne informacije do
6 kojih sam ja tada dolazio.

7 PREVODILAC: Mikrofon za gospodina Ostojića.

8 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod]

9 P: Molim Vas, ako nam možete pomoći. Mislim da ste spomenuli ime Marko
10 Lugonja. Budite dobri, možete li možda ponoviti to ime jer, ako pogledate u
11 transkript ispred sebe, vidjećete da je ime drugačije napisano. Možete li, molim
12 Vas, ponoviti to ime slovo po slovo? Ako ne, siguran sam da će i ovako tužitelj
13 znati o čemu se govori. Molim Vas, pogledajte stranicu 30 transkripta, u retku
14 20, kako je napisano to ime.

15 O: M-A-R-K-O L-U-G-O-NJ-A.

16 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Zahvaljujem svjedoku i zahvaljujem
17 prevoditeljima.

18 P: Od 1991. do 1997., jeste li u bilo kojem trenutku podnosili
19 izvještaje bilo kom drugom u Sarajevsko-romanijskom korpusu, osim Marku Lugonji?

20 O: Ne.

21 P: Ukratko ste nam nešto rekli o tome kakve ste i koliko često ste slali
22 svoje izvještaje. Te izvještaje sastavljali ste u zavodu "Orao" u Rajlovcu, i

23

24

25

26

27

28

29

30

1 onda ste ih direktno upućivali Sarajevsko-romanijskom korpusu ili Glavnom štabu;
2 je li to tačno?

3 O: Da, da.

4 P: Gospodine, recite nam, poznajete li gospodina po imenu Ljubiša Beara?
5 Jeste li ga ikada susreli?

6 O: Kako... kako da ne.

7 P: Da to malo razjasnimo. Recite nam kada, gdje i u kojem svojstvu ste
8 se susreli s gospodinom Bearom, koliko se sjećate.

9 O: Ne bi' tačno znao datume, al' mislim da je to bilo negde decembar...
10 novembar-decembar 1992. godine, kada je Ljubiša Beara postavljen na dužnost
11 načelnika Uprave bezbednosti Vojske Republike Srpske. Mislim da je u tom periodu
12 smo se prvi put upoznali.

13 P: Hvala. Ne treba mi više detalja nego što se možete setiti, sami po
14 sebi.

15 Da li se sećate, 1995. godine, pa čak i pre toga, je li gospodin Beara
16 ikad dolazio da obiđe Rajlovac i zavod "Orao"? Je li posećivao Vas, zavod?

17 O: Pa, ne mogu sad tačno da se sjetim detalja, ali znam da je vrlo često
18 dolazio, prilikom bilo kada obilaska Sarajevsko-romanijskog korpusa, navraćô je
19 i u zavod "Orao". Ne mogu sad reć' da l' je to bilo 10, 20 puta za vrijeme te
20 tri godine, ali znam sigurno da je vrlo često dolazio; ne samo Ljubiša Beara,
21 već dolazili su i drugi, koji su dolazili, obilazili i pomagali nam u bilo kom
22 svojstvu, da l' je to bilo iz pozadine, da l' je bilo iz operativnog. Uglavnom,
23 ljudi su dolazili, a tako isto i Ljubo Beara je vrlo često dolazio u... u zavod.

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Koliko se sećate - i možemo da se osvrnemo na bilo koji vremenski
2 period, ali nas konkretno interesuje 1995. godina - da li se sećate je li on
3 tamo ostajao dan, duže, kraće? Je li bilo ikakvog pravila oko učestalosti
4 njegovih poseta "Orlu"? Da li se sećate da li je ikad ostao duže od jedan dan?

5 O: Pa, ovako. Mi smo imali jednu praksu, da mesečno se sastajemo, ovaj,
6 svi organi bezbednosti na prostoru Sarajevsko-romanijskog korpusa i tada bi
7 vršili analize, da kažem, te mjesečne. Ne mogu tačno reć' kol'ko je puta Ljubo
8 Beara prisustvovô tim na... analizama, ali se sjećam... il' je prilikom dolaska
9 'vamo neke papire što sam moje, bilježnice, gledô - 05.07.1995. godine Ljubo
10 Beara je bio zakazô to... taj mesečni sastanak u Ilijaškoj brigadi, kod Vojine
11 /fon./ Dragutinovića. I znam da je... sam dobio tad i ja depešu, i svi organi - da
12 l' je iz Glavnog štaba il' Sarajevsko-romanijskog korpusa, to ne sjećam se, al'
13 more /sic/ se to nać' u dokumentaciji - i da smo imali taj sastanak u Ilijašu
14 05.07. I znam tad, Ljubo Beara, mi smo ga zadržavali, ovaj, da ostane malo duže;
15 ostô je dva-tri dana, mislim, tu. I znam da je govorio da ide... uvijek, ustvari,
16 kad je god bilo, Ljubo je žurio, ide za Krajinu. Front se otvara u Krajini,
17 napad u Krajini, al' u to vreme, 1995. godine, sjećam se tog sastanka, gdje nas
18 je informisô Ljubo da frontovi se otvaraju u Krajini, otvaraju se u Sarajevu,
19 otvaraju se ovde, ondje, i znam da smo ostali poprilično dugo i da je, ovaj,
20 posle toga rekao u... ovaj, da ide za Krajinu. Da li je otišô, nije l' otišô, ne
21 znam, ali znam da je uvijek od nas putovô, gledô što prije da ode. A 05.07.
22 sigurno smo bili u Ilijašu, kod Vojine Dragutinovića na tom sastanku.

23
24
25
26
27
28
29
30

1 P: U redu, gospodine Mrkoviću, to ste nam sada dosta toga rekli i ja ću
2 probati da to podelimo na manje delove. Vi ste me preduhitrili, što je u redu, i
3 ja Vam se zahvaljujem zato što nam to pomaže da budemo usredsređeni na ono što
4 nas interesuje.

5 Vi ste rekli da ste proverili šta ste zapisali u svojoj beležnici, i to
6 stoji na strani 6 u redu 32 transkripta. O kakvim se beležnicama radi,
7 gospodine?

8 O: Ja sam imô... imô jednu svoju b... ovaj, bilježnicu, gdje sam pisao
9 pojedine te sastanke. Ona je stajala, sad je izbljedila prilično, pa kad sam,
10 ovaj, pozvan da ovdje svjedočim, onda sam to malo listao. Ali ima sigurno,
11 sjećam se dobro, ko... ovaj, sinoć razmišljajući kos... u sobi, kad sam legô, taj
12 sastanak mislim da je 05.07. bio, ovaj, u Ilijašu. I znam da sam sret... sreo
13 Vojinu Dragutinovića prije na godinu dana u Zvorniku i navraća kod mene češće, i
14 da smo spominjali taj sastanak i neki ručak što smo tamo imali, ovaj, pa ga u...
15 nismo pojeli, i tako. Mislim da je to bio siguran podatak, tačan. A ima, na
16 kraju krajeva, u dokumentaciji svake brigade, ta depeša je stigla sigurno. Kad
17 je meni stigla, stigla je i svima drugom... drugim.

18 P: Objasnite nam, molim Vas, gde je Ilijaš. Gde se to nalazi?

19 O: Pa, Ilijaš je, ovaj, zapadno od Sarajeva. Od Rajlovca daleko 21
20 kilometar. Ide se putem prema Zenici. Tako, oko dva'es', dva'es' dva-tri
21 kilometra, zavisi odakle se mjeri.

22 P: Dobro. I, da bismo još bolje shvatili, možete li nam reći, u julu
23 1995. godine, ko je bio Dragutinović i kakvu je funkciju on imao u Ilijaškoj
24 brigadi?

25

26

27

28

29

30

1 O: Vojina Dragutinović je bio načelnik bezbjednosti Ilijaške brigade.
2 Znači, ono što sam ja radio u vazduhoplovnom zavodu, Vojino /fon./ Dragutinović
3 je radio to u Ilijaškoj brigadi.

4 P: Oprostite što Vas pitam, ali moram da znam. Da li imate tu Vašu
5 beležnicu sa sobom, ovdje ili u hotelu?

6 O: Ne, ovde ne.

7 P: Je li Vam to kod kuće, je li to tako?

8 O: Trenutno je to sad u Zvorniku, trenutno. Jedna mala bilježnica koju
9 sam ja... to je jedini možda papir, bilježnica koju sam ja sad malo prelistô pa
10 vidio t...taj sastanak kad je bio.

11 P: I, uz dozvolu Suda, ukoliko samo smem da Vas pitam da ne bacite
12 slučajno tu beležnicu, zato što ćemo možda od Vas tražiti da nam je dostavite.
13 Je li u redu ako to budemo tražili? Sâmo to što ćete Vi danas završiti Vaše
14 svedočenje ovde ne znači da možete i da bacite tu beležnicu, jer moguće da ćemo
15 mi od Vas tražiti da je sačuvate i da ćemo mi, zajedno sa Tužilaštvom, pokušati
16 da je dobijemo. Dakle, molimo Vas da je ne bacate za sada, da li se radi o
17 beležnici ili o listu papira.

18 O: Da, možda, možda čak imam originalni dokum... mo... provjeriću, dokument
19 gdje sam pozvan na taj sastan... ne ja, već svi organi bezbjednosti, možda i to
20 čak imam u Zvorniku. Nisam siguran, ali mislim da imam.

21 P: Hvala Vam na tome. Isto tako, imaćemo istu molbu i vezano za taj
22 dokument. Dakle, šta god da posedujete, molim Vas da to zadržite u Vašem posedu
23 i mi ćemo Vas zamoliti, pošto završite Vaše svedočenje, da možda dobijemo
24
25
26
27
28
29
30

1 primerak ili kopiju tih dokumenata. I zato Vas lepo molimo da to ne bacate.

2 O: Može.

3 P: Hvala Vam, gospodine Mrkoviću.

4 Sada da se vratimo na ovaj sastanak koji se održao 5. jula ili negde u
5 to vreme u Ilijašu. Koja je bila svrha tog sastanka, ukoliko se sećate? Znam da
6 ste spomenuli da je to bio uobičajeni sastanak koji se održavao svakog meseca,
7 ali dajte nam, molim Vas, kratak opis toga što ste diskutovali na tom sastanku.

8 O: Teško je sad, posle toliko vremena, stvarno, da kažem koja je pret...
9 mislim, detalj... Redovna jedna, ovaj, tačka dnevnog reda koju smo mi tad
10 stavljali r... na te sastanke je bila analiza rada organa bezbjednosti u proteklom
11 mjesecu i procjena situacije na terenu, ovaj. E sad, detalje tog sastanka ja
12 stvarno ne bi' mogô da... se sjetim, sve što bi pokušavô da se sjetim ne bi bilo
13 to; ipak je petn'est godina, petn'est godina.

14 P: Da li biste uz pomoć nekih od tih dokumenata ili originala dokumenata
15 i beležnica koje imate mogli da se podsetite? Moguće je da biste mogli, ali mene
16 interesuje - Vi ste to donekle odgovorili - šta ste uopšteno diskutovali na tim
17 sastancima koji su se održavali svakog meseca?

18 Možete li nam reći ko je obično dolazio na te sastanke, tog tipa, koji
19 su se održavali svakog meseca? Dakle, kao taj sastanak koji je održan 5. jula?

20 O: Pa, dolazi...dolazili su svi načelnici bezbjednosti po brigadama.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Nekad su dolazili i organi bezbjednosti bataljona. Dolazio je načelnik
2 bezbjednosti Sarajevsko-romanijskog korpusa i neko je dolazio iz Uprave
3 bezbjednosti, da... konkretno, tada je b... sjećam se, bio... mislim, vidio s... znam da
4 je bio Ljubo Beara, iz te bilježnice, da je tad bio Ljubo Beara. A težište tog
5 sastanka ustvari bilo je jako teška vojno-politička... vojna situacija u Vojsci
6 Republike Srpske. Znači, ovaj, sarajevsko ratište - obaveštajne informacije
7 govore su da se probacuju raznorazne jedinice s jednog fronta na drugi front,
8 i tako dalje. Onda, jako teška situacija u Krajini, pogo... jedinice dolaze iz
9 Hrvatske, odavde, odande, spremaju se ofanzive i mislim da je na to... upravo to
10 bila glavna tema razgovora na tom sastanku.

11 P: U redu. Vi ste spomenuli nekoliko konkretnih područja koja se tiču
12 ratišta. Da li se sećate da li je bilo nečega što se događalo u Bihaću u to
13 vreme?

14 O: Pa, da ka'em iz onih obaveštajnih informacija koje sam ja dobivô i k...
15 da je ofanziva bila na Bihaću, samo toliko bi mogô... da je bila ofanziva na
16 Bihaću, a šta se je dešavalo konkretno, stvarno ne bi' mogô, ovaj, da govorim.
17 Samo znam da je bila ta ofanziva na Bihaću.

18 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Gospodine predsedavajući, sad je zgodan
19 trenutak za pauzu. Mi ćemo preći na jednu sličnu temu i, ukoliko želite, možemo
20 da počnemo i odmah sada.

21 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Ne, napravićemo pauzu, 25 minuta pauze.

22 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim ustanite.

23 ... Početak pauze u 10.29h

24

25

26

27

28

29

30

1 ... Sjednica nastavljena u 11.00h

2 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Ustanite, molim.

3 Izvolite sjesti.

4 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Izvolite, gospodine Ostojić.

5 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Hvala. Gospodine predsjedavajući, uz Vaše
6 dopuštenje, reći ću Vam da sam kratko razgovarao s predstavnikom Tužiteljstva
7 tijekom pauze u vezi sa dokumentima za koje se čini da svjedok posjeduje i, uz
8 Vaše dopuštenje, a mislim i uz dopuštenje tužitelja, ja bih volio postaviti
9 nekoliko pitanja s tim u vezi.

10 P: Gospodine Mrković, što se tiče Vaših dokumenata koje ste spomenuli,
11 dakle bilježnice i ovog komada papira o kojem ste govorili, moji uvaženi kolege
12 iz Tužiteljstva pitaju da li bi mogli poslati svojeg istražitelja, koji se
13 nalazi na terenu u Sarajevu, kako bi mogao uzeti te dokumente, kako Vas se ne bi
14 zbog tih dokumenata moralo ponovno ovamo pozivati.

15 Da li Vi znate gdje se točno nalaze ti dokumenti - dakle, bilježnica ili
16 drugi dokumenti - i da li bi, uz Vaše dopuštenje, istražitelji Tužiteljstva
17 mogli preuzeti te dokumente. A, ako želite nešto drugo, možete li nam reći što
18 biste željeli?

19 O: Ja mogu istražiteljima, kad se vratim u... u Bosnu, ovaj, da omogućim u
20 što kraćem roku da to preuzmu. Eto. To može biti preksutra, sutra poslepodne,
21 eto.

22 P: U redu. Hvala Vam. Molit ću Vas da, nakon što završite sa davanjem
23 svojeg iskaza, da se sastanete sa mnom i sa mojim kolegama iz Tužiteljstva, kako

24

25

26

27

28

29

30

1 bismo se dogovorili oko toga kako ćemo preuzeti te dokumente. Dakle, hvala Vam
2 puno na tome.

3 A sada bih se želio vratiti na naš razgovor o sastanku 5. jula 1995., na
4 kojem je bio prisutan i gospodin Beara. Želio bih od Vas čuti, sjećate li se je
5 li gospodin Beara prije toga - dakle, početkom jula ili u junu - u bilo kojem
6 trenutku posjetio ovaj zavod "Orao" ili je li možda bio na Ilidži?

7 O: Ne mogu sad 100% tvrdi...tvrditi, ali mislim da je u tom periodu bio
8 gospodin Ljubiša u zavodu i da je bio u Il... u Ilidžanskoj brigadi, ovaj. Mislim
9 da je kod mene čak sipô gorivo, ako me memorija dobro... petn'est godina je
10 prošlo, al' mislim da je kod mene u o... u zavodu i sipô gorivo.

11 P: Hvala. Sad bih Vas pitao još neke stvari, a nakon toga ćemo prijeći
12 na srž ovog sastanka 5. jula.

13 Vi ste na samom početku spomenuli da ste svjedočili u predmetu protiv
14 Dragomira Miloševića. To je bilo 12. i 13. jula 2007. godine, mislim da to nije
15 sporno. No, možete li potvrditi jesu li to datumi kada ste svjedočili u tom
16 predmetu?

17 O: Ljeto je bilo, to znam sigurno, a da li je taj datum, ima u
18 dokumentaciji.

19 P: U redu. U dokumentaciji koju nam je dalo Tužiteljstvo, Tužiteljstvo
20 nam je predalo dokumente iz zbirke koju nazivaju "zbirkom Srebrenica" i "zbirkom
21 Drinski korpus". No, u vezi sa tim drugim predmetom, znate li je li na bilo koji

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 način u to bio upleten Sarajevsko-romanijski korpus?

2 O: Ne, ja da znam ne. I sva dokumenta koja sam ja dobivô, ovaj, i kao
3 organ bezbjednosti i obaveštajne informacije, iz toga nisam mogao zaključit' da
4 je Sarajevsko-romanijski korpus bio upleten u... i... i bilo kakve operacije vršio
5 Sarajevsko-romanijski korpus u zoni odgovornosti Drinskog korpusa. Nisam ta
6 saznanja imô, nit' sam kroz papire mogô da zaključim da je to bilo.

7 P: Ja ovo pitanje postavljam zapravo s drugim razlogom, nadajući se da
8 će nam možda tužitelj moći pomoći u vezi s dokumentacijom koja se tiče
9 Sarajevsko-romanijskog korpusa.

10 No, u svakom slučaju, hvala Vam i krenut ćemo dalje.

11 Gospodine, jeste li u bilo kojem trenutku pregledavali presretnute
12 razgovore u kojima se navodi Vaše ime ili se navodi neki razgovor u kojem ste i
13 Vi sudjelovali?

14 O: Kako mislite da li sam pregledavô?

15 P: Gospodine, jesam li Vam ja jučer pokazao jednu -

16 O: Da.

17 P: - video snimku...

18 O: To... to jeste sinoć mi pokazali, da.

19 P: Prije toga, gospodine, jeste li u bilo kojem trenutku razgovarali sa
20 mnom, gospodinom Nikolićem, ili nekim odvjetnicima, odnosno istražiteljima tima
21 Obrane gospodina Beare, u vezi sa bilo kakvim presretnutim razgovorima ili
22 navodnim presretnutim razgovorima u kojima se spominje Vaše ime?

23 O: Ne, ne.

24 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Ja bih sada, uz dopuštenje Suda, zamolio
25
26
27
28
29
30

1 da se predoči jedan presretnuti razgovor, s datumom od 10. jula 1995. godine, a
2 on nosi broj T001-1340.

3 Gospodine predsjedavajući, ovaj dokument je nama objelodanilo
4 Tužiteljstvo. Mi nemamo engleski prijevod tog dokumenta. Nekoliko sati smo
5 proveli pokušavajući prevesti taj dokument, a tužitelj je bio dovoljno ljubazan
6 da nam dostavi sve engleske prijevode svih dokumenata koji su u tužiteljevom
7 posjedu. Mi ćemo to svakako dostaviti Sudu; dakle, i verzije na engleskom i
8 verzije na B/H/S-u tih presretnutih razgovora.

9 Dakle, ja bih sada zamolio da se predoči ta snimka. Riječ je o vrlo
10 kratkoj snimci, koja kreće od 2D 557. Transkript je na B/H/S-u i mi ćemo njemu
11 priključiti engleski prijevod kojeg nam je danas tužitelj dostavio, a koji nosi
12 broj T001-1340.

13 [Sluša se zvučni snimak]

14 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Molim da ovdje zaustavimo traku.

15 Gospodine Mrković, prije no što postavim pitanje, reći ću sljedeće: mi
16 smo transkript dostavili prevoditeljima. Moliću prevoditelje da to prevode. No,
17 prvo bih pitao svjedoka da li prepozna je bilo koji od glasova koji čujemo.

18 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Nažalost, mi ništa ne čujemo /?vidimo/.

19 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Pa, to je samo zvučna snimka.

20 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Pa, u transkript je ušlo da ste kazali
21 da je to vrlo kratka video snimka.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Ispričavam se zbog toga, riječ je samo o
2 audio snimci.

3 PREVODILAC: /nema simultanog prijevoda/

4 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine Ostojiću, jeste li čuli
5 pitanje prevoditelja?

6 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Da, čuo sam to, i to započinje sa
7 primjedbom NN muške osobe. Datum je 10. juli 1995., u 18 sati 54 minute, a
8 interni broj je CD-96-17-04/06/021.

9 Uz dopuštenje Suda, pitat ću da li Sud ima uopće cijeli tekst, ali molit
10 ću Sud neka obrati pažnju na transkript.

11 G. ELDERKIN: [simultani prevod] Časni Sude, ako će vam to biti od
12 pomoći, ja imam nekoliko kopija engleske verzije i mogu ih dostaviti Sudu.

13 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Zahvaljujem.

14 Gospodine Elderkin, izvolite?

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 G. ELDERKIN: [simultani prevod] Imamo još jednu praktičnu sugestiju.
2 Mislim da će biti teško ovom brzinom prevoditeljima slijediti tekst. Možda bismo
3 mogli pozvati nekog iz našeg tima, koji bi mogao pokazivati točno gdje se nalazi
4 glas u odnosu na tekst. To možemo riješiti u pet minuta.

5 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Ja nisam siguran da li je to doista
6 potrebno, jer ono što mene doista zanima su stranice 5 i 8. Ja ne trebam
7 prijevod prevoditelja prvih četiri stranice, nego mogu početi prevoditi na
8 stranici 5, ali bih želio čuti od svjedoka da li on prepoznaje neke od glasova
9 koji sudjeluju u tom razgovoru. No, naravno, mi možemo slijediti sugestiju
10 tužitelja.

11 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hoće li tužitelj ovo kasnije ponovno
12 koristiti?

13 G. ELDERKIN: [simultani prevod] Ako se to sada pusti, onda ne. Ali, ako
14 se to /?ne/ bude činilo, onda možemo pozvati nekog iz našeg ureda da nam
15 pomogne.

16 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Pa, idemo slijediti prijedlog gospodina
17 Ostojića, pa ćemo onda vidjeti kako se stvari razvijaju. Ukoliko bude potrebno,
18 možemo se poslužiti ovom drugom sugestijom.

19 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Možemo li pustiti traku, kako bismo
20 utvrdili tko su sudionici u razgovoru?

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Molim da započnemo otpočetak i onda ću zamoliti da se snimka zaustavi,
2 kako bih ja mogao postaviti nekoliko pitanja gospodinu Mrkoviću.

3 Molim da se pusti snimka.

4 [Sluša se zvučni snimak]

5 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Molim da se ovdje zaustavimo. Gospodine
6 predsjedavajući, ispričavam se. Mislio sam da sam bio jasan, nama prijevod
7 doista nije potreban do pete stranice. Ispričavam se zbog nekih izraza koji se
8 ovdje koriste.

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Gospodine Mrkoviću, da li prepoznajete nekog od dviju osoba koje
2 govore na ovoj traci, na ovoj audio traci koju smo upravo pustili?
3 O: Pa, vjerovatno p... mogu pretpostaviti.
4 P: Pa, recite nam da li prepoznajete svoj glas na ovoj traci.
5 O: Malo mi je izmijenjen, al' moguće da jeste. Jeste, jeste.
6 P: Prepoznajete li osobu koja je u prevedenoj verziji ovog presretnutog
7 razgovora u Tužiteljstvu identificirana kao NN? Možda Vam je potrebno da slušate
8 još malo, no, da li biste sada mogli reći tko je ta osoba?
9 O: Mislim da je Zoran iz Sarajevsko-romanijskog korpusa. Stanković se,
10 čini... prezivao. Obavještajac je bio.
11 P: Gospodine, sada ćemo pustiti traku i prevoditelji ne trebaju ovo
12 čitati, jer Sud ima kopiju prijevoda. I, kako bismo im pomogli, mi ćemo sada
13 reći kako molimo da se zaustavi traka na stranici 5.
14 [Sluša se zvučni snimak]
15 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Stanite, molim Vas. Gdje bismo mi
16 trebali početi čitati?
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Ja bih više volio kada bi prevoditelji to slijedili.

2 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] U redu, časni Sude, onda neka
3 prevoditelji čitaju.

4 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Pa, barem prvih nekoliko rečenica.
5 Molim da ponovno krenemo.

6 [Sluša se zvučni snimak]

7 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Molim da se zaustavimo, jer prevoditelji
8 traže pomoć. Ako pogledaju drugu stranicu od osam stranica, u donjem dijelu
9 teksta, gdje stoji: "Pa, da ti kažem, trebô bi' sad u petak." Dakle, to je ovaj
10 dio kojim on... da počnu pratiti. Hvala.

11 Dakle, molim da ponovno krenemo s trakom. Dakle, za prevoditelje kažem
12 da smo na drugoj stranici od osam stranica, u donjem dijelu stranice, što
13 počinje: "Pa, da ti kažem, trebô bi' sad u petak."

14 [Sluša se zvučni snimak]

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

[Sluša se zvučni snimak]

utorak, 29.07.2008.

Predmet br. IT-05-88-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona, načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o izvornom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti uskladena s transkriptom na engleskom jeziku.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

[Sluša se zvučni snimak]

utorak, 29.07.2008.

Predmet br. IT-05-88-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona, načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o izvornom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti uskladena s transkriptom na engleskom jeziku.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

[Sluša se zvučni snimak]

utorak, 29.07.2008.

Predmet br. IT-05-88-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona, načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o izvornom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti uskladena s transkriptom na engleskom jeziku.

1 G. OSTOJIC: [simultani prevod] Možemo se ovdje zaustaviti, molim. Ako
2 Sud želi, može pročitati iduće tri stranice, ali moja pitanja sada za gospodina
3 Mrkovića tiču se ovoga što smo čuli.

4 P: Gospodine Mrković, čini se iz ovog transkripta da se ovdje navode dva
5 razgovora; jedan je bio od 10. jula 1995., otprilike u 18 sati i 44 /u engleskom
6 transkriptu: "54"/ minute. Gospodine, znam da ste jučer se neugodno osjećali
7 zbog nekih izraza koji se ovdje upotrebljavaju, i o tome ćemo nešto ubrzo reći.
8 No, u drugom razgovoru, koji počinje riječima "Halo, halo, Mrki" možete li reći
9 tko je ta druga osoba sa kojom razgovarate? Dakle, druga osoba, u drugom dijelu
10 trake?

11 O: Neko iz Glavnog štaba, iz Uprave bezbjednosti, al' nisam siguran ko
12 je. Ne bi' stvarno mogô iz ovog razgovora da pretpostavim sad ko je. A -

13 P: Izvolite.

14 O: Ne bi' mogô tvrditi stvarno ko je, ovaj, ne mogu sad... Moj govor jes'

15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 ovo, al' ovo drugo n...nisam siguran ko je.

2 P: U to vrijeme, 10. jula 1995. godine, razgovarajući s tom drugom
3 osobom, koja je ovdje označena kao NN muška osoba, Vi na petoj stranici u donjem
4 dijelu kažete -

5 PREVODILAC: Prevoditelj citira po sjećanju.

6 P: - "Ne možete ništa od njih sakriti. Beara je došao i ostao sa nama
7 tri do četiri dana."

8 Da li se sjećate da ste to čuli?

9 O: Pa, to sam rekao kolegi.

10 P: Želio bih da sve bude jasno. Tog 10. jula ili otprilike toga datuma,
11 da li Vam pomaže ovaj razgovor da se sjetite kako je Ljubiša Beara bio na
12 području Rajlovca tri ili četiri dana?

13 O: Pa, pazite, ovo je razgovor presretnut 10.07. Mi smo petog imali taj
14 sastanak u Ilijašu, ja ću Vam... sad sam razmišljô, dokument imam sigurno, na...
15 ustupiću ja Vama - dogovorićemo se - taj dokument, poziv za taj sastanak.

16 Ljubiša je ostô par dana sigurno dole; evo, iz ovog razgovora
17 presretnutog, ovaj, vidi se da sam... ne bi rekô da nije bio tu, daleko od toga.
18 Ja sam došô ovdje da kažem istinu.

19 Ne mogu se ja sjetit' ja ovoga razgovora - kad je to davno bilo i kol'ko
20 je tih razgovora bilo - al' vjerujem da je presretnut i da je ovo moj... Ja se
21 izvinjavam zbog ovih nekih neugodnih riječi stvarno koje su tad, u ratu, bile
22 prisutne, pa se malo i ja njih stidim trenutno pred ovom masom, ali što je tu
23 je. Znači, ja jesam rekô, nikakve veze nema sa... samo sam dao do znanja da je

24

25

26

27

28

29

30

1 bio tu. Ni u razgovoru nije se to ni krilo ni bilo šta, al' je bio sigurno
2 nekol'ka /sic/ dana tu; od petog, bar osmi, deveti, ne bi' ja sad mogô tvrditi.
3 I znam da je vjerovatno otišô odatle ne... ovaj, da l' za Krajinu, jer uvijek je
4 od nas žurio da ode u Krajinu, po... Neka šema ustaljena njegova bila, obiđe
5 Sarajevsko-romanijski korpus, pa onda ide prema Krajini.

6 P: U redu. Prije no što pređemo na razgovor o gospodinu Beari koji je
7 možda otišao u Krajinu, pitao bih Vas sljedeće: o čemu ste vi razgovarali tom
8 prilikom? Ovdje se spominje *Ascona*, pa 100.000 koje treba predati i sl., pa onda
9 spominje se brojka 50. Dakle, po Vašem sjećanju, možete li nam reći o čemu ste
10 tačno razgovarali?

11 O: /nerazgovijetno/ Ma tog... to pretpostavljam šta je sad. Pošto smo mi
12 imali dosta novaca u vazduhoplovnom zavodu i mi smo dio vozila, goriva
13 snabdijevali sve redom, da kažem, i Sarajevsko-romanijski korpus, a snabdijevali
14 smo i Glavni štab, kad dođe bilo ko kod nas u posetu, naspemo i goriva i
15 ostalog. Ta *Ascona* je bila iz Uprave bezbjednosti i njoj je motor - da l' je
16 ostô bez ulja - zaribô i ja sam nju prebacio za Beograd, u jedan servis. Tamo je
17 opravljena, plaćeno je to i garantovano... servis je garantovô da će preć' 100.000
18 kilometara. I to je ova moja šala bila, 50.000 da ja pređem u "Orlu", pošto smo
19 platili to mi, a 50 da poklonimo Upravi ili Glavnom štabu. Radi se, znači, o
20 kolima, 100.000 kilometara pređenih, o tome. Ne... to je sigurno, jer nije samo
21 *Ascona* bila, opravljali smo mi i druga vozila i plaćali. Radi se o tome.

22 A da nisu oni dali, Ljubo prvi, Beara, nije dao i t... da mi ne bi'

23
24
25
26
27
28
29
30

1 potrošili puno, pa nam je to uz...skraćivô. Znači, radi se o opravci kola, ovo
2 100.000 kilometara.

3 P: U redu, hvala Vam na toj informaciji. U prethodnom odgovoru kazali
4 ste da mislite - i molim Vas da nam to razjasnite - da mislite, nakon što je
5 gospodin Beara otišao iz Rajlovca da je otišao u front u Krajini. A prije pauze
6 rekli ste nam da se rat odvijao istovremeno i na području Sarajeva i u Krajini i
7 mislim da ste govorili i o Bihaću.

8 Da li danas svjedočite ovdje, da li se sjećate je li gospodin Beara
9 rekao kamo će on otići nakon što ode iz Rajlovca, negdje oko 9. jula 1995.
10 godine?

11 O: A mislim da je on na sastanku tad rekô da treba da ide posle Sarajeva
12 u Krajinu. Mislim da je na sastanku to rečeno, na sastanku da je to rečeno.

13 P: Gospodine, budući da je to važno, možete li nam reći sjećate li se Vi
14 toga jasno ili je to samo Vaša pretpostavka? Da li ste Vi... danas, sjedeći ovdje,
15 da li se Vi jasno sjećate da je to spomenuto u razgovoru?

16 O: Ne mogu sad 100% da tvrdim, ali sigurno... ne mogu, ne mogu 100%
17 tvrdit' ali u... spominje Krajinu i da ide za Krajinu. Kad je otišô, kuda je
18 otišô, ne bi' mogô garantovat'.

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 P: U redu, hvala Vam na tome, nama su potrebna sjećanja koja su Vama još
2 uvijek jasna.

3 Ja bih sada prešao na nekoliko pitanja u vezi s humanitarnim konvojima.
4 Da li ste Vi u to vrijeme, od 1992. do 1995., imali neke informacije o tome da
5 su kroz Vaše područje prolazili konvoji s humanitarnom pomoći?

6 O: Ja sam to već i u procesu generala Miloševića govorio: no... redovno
7 humanitarna pomoć je u Sarajevo prolazila iz Kiselja preko I...Ilidže za Sarajevo,
8 kroz Kasindolsku ulicu, i to vrlo često. Ona je jako izražena bila 1992. godine
9 i 1993. godine, dok u jednom momentu - ja mislim da je to bila Ilidžanska
10 brigada - nije izvršen pretres jednog konvoja, da l' od strane MUP-a, vojske -
11 ne bi' ja, ovaj, tvrdio sad ko je - i znam da je tu nađeno naoružanja i vojne
12 opreme. I posle se, ovaj, toga... ti konvoji su malo smanjivani, tražene su
13 najave, pregledi, iz razloga toga što se... što je to bio jedan metod
14 snabdijevanja Sarajeva sa naoružanjem i vojnom opremom.

15 Ti konvoji su i dalje išli, malo teže, tražili su se pregledi i ostalo.
16 Ali znam sigurno, tada, u tom konvoju, znam da je nama neko poslao neke
17 šljemove, pa smo ih mi posle vraćali - da l' je to francuski o... bio neki
18 bataljon na aerodromu, pa da se vrate njima - a, uglavnom, konvoji su išli i
19 mislim da nije nikad bilo pitanje, ako konvoj ide sa humanitarnom pomoći, da
20 pređe preko teritorije Ilidže, dole, i Rajlovca, Ilijaša, al' ako se ide sa
21 vojnom opremom, da tu je bilo problema i da se nije dozvoljavalo da ta vojna
22 oprema prelazi. A humanitarna pomoć, a... kad je u pitanju hrana, lijekovi i

23
24
25
26
27
28
29
30

1 ostalo, da je to išlo, da nije niko branio. Samo se tražilo pregled, da se vidi
2 da je to tô.

3 P: Gospodine, da li Vam je poznato da li je ikada neka nezakonita
4 trgovina sprovedena, u vezi sa tim humanitarnim konvojima, a od 1992. do 1995.
5 godine na mestima koja ste Vi pomenuli? Mislim da ste pomenuli Sarajevo,
6 Kiseljak, Ilidžu, onda ste pomenuli jednu ulicu, nisam siguran kako se to
7 izgovara, čini mi se da je Kasindolska. No, o tome možemo da govorimo kasnije.
8 Izvolite?

9 O: Pa, to je Kasindolska, jedna ulica p... koja je i... od Ilidže vod'la
10 prema Sarajevu. Jedan... je'an pro... jedna uličica mala, nije ona bitna sad tu
11 uopšte toliko. A da Vam kažem, šta čo'ek može posumnjati, ako u jednom konvoju
12 gdje je pod Crvenim krstom, zastavom Crvenog krsta, obilježjima Crvenog krsta,
13 nađe se naoružanje i vojna oprema? Normalno da je, da kažemo, šverc je, i tako
14 dalje. Možda su koristile neke nevladine organizacije, a u... paralelno s tim neki
15 drugi su to koristili. Ali da je bilo toga - bilo je, sigurno. I ja sam dobivô
16 obaveštajne informacije i od naših i od... presretali smo i mi - kao što su oni
17 nas slušali, i mi smo slušali - pa su sigurno ti pojedini doturali pojedinu
18 opremu u Sarajevo, za to vjerovatno uzimali kontrausluge različite. Al' toga je
19 bilo sigurno.

20 P: Gospodine, da li ste Vi učestvovali u istrazi ili ste obavljali bilo
21 kakav posao u vezi sa tim ili ne?

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Ne. Ne, ja konkretno nisam obavljô taj posô, samo sam dobivô
2 informacije obaveštajne d... o tome. A mi, konkretno ja nisam, ovaj, obavljô to;
3 sjećam se, ne znam koje je to godine bilo, da je bataljon vojne poli... ovaj,
4 odelenje vojne policije s Ilidže jedan pret... konvoj pretresali i tad su ti
5 šljemovi nađeni i neka... neko naoružanje. A ja lično nisam učestvovô u tome. Nije
6 ni bila zona moje odgovornosti.

7 P: U redu, hvala. Moj cijenjeni kolega, gospodin Nikolić, mi je predao
8 belešku u kojoj mi je stavio do znanja da sam zaboravio da obradim jednu temu.

9 Gospodine Mrković, ja bih sada da se vratim na juni 1995. Znam da smo
10 razgovarali o julu 1995., no sada bih želeo da pustim jedan audio snimak, koji
11 nosi broj T001-0332 /u engleskom transkriptu: "T001-1332"/. Kao kada je bilo
12 reči o prethodnom audio snimku, mislim da smo obezbedili pismeni prevod, koji
13 nam je jutros dostavilo Tužilaštvo. Reč je o govoru /?razgovoru/ za koji se
14 navodi da je vođen između gospodina Beare, gospodina Tolimira, a potom i
15 gospodina Mrkovića - odnosno Vas, gospodine - i to 6. juna 1995. godine.

16 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Molio bih da seпусти taj audio snimak. U
17 pitanju je veoma kratak snimak. Transkript je otprilike dugačak oko tri strane,
18 za razliku od prethodnog.

19 G. ELDERKIN: [simultani prevod] Samo da pomenem da imam slučajno
20 rezervne primerke, za slučaj da je potrebno Veću.

21 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Hvala.

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 [Odbrana i prevodioci se savjetuju]

2 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] To bi trebalo da bude prvi od dokumenata
3 koje ste dobili, a unutrašnji broj je, ako se ne varam, CD-96-17-04/06-001.

4 I ako bi Veće moglo da naloži prevodiocima da nam stave do znanja kada
5 budu spremni.

6 Dobro, onda molim sada da se pusti ovaj audio snimak, T001-0332 /u
7 engleskom transkriptu: "T001-1332"/.

8 [Sluša se zvučni snimak]

9 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Molim da zaustavimo. Gospodine
10 predsjedavajući, očigledno je da audio snimak ne funkcioniše baš najbolje, no
11 Tužilaštvo je bilo ljubazno pa je ovo prekucalo, kako na B/H/S-u, tako i na
12 engleskom. Ja mislim da se ovde ništa ne čuje. Prevodioci u svakom slučaju nisu
13 ništa počeli da prevode. Možda bi oni mogli da vam pomognu.

14 G. ELDERKIN: [simultani prevod] Ja mislim da audio snimak dobro
15 funkcioniše. Međutim, neophodno je da se premota dvije minute i 35 /u engleskom
16 transkriptu: "20"/ sekundi, jer tek od tog trenutka počinje transkript.

17 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Veliko Vam hvala, vrlo sam zahvalan na
18 toj informaciji.

19 Molim, dakle, da se snimak premota do drugog minuta i 35. /u engleskom
20 transkriptu: "20"/ sekunde. Mađa na samom dokumentu stoji 2 minuta i 35 sekundi,
21 možda bolje ipak da se zaustavimo na pomenutih 20 sekundi, odatle da počnemo.

22 [Sluša se zvučni snimak]

23

24

25

26

27

28

29

30

1 [Sluša se zvučni snimak]
2 PREVODILAC: Odbrana nije uključila mikrofon.
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

utorak, 29.07.2008.

Predmet br. IT-05-88-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona, načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o izvornom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti uskladena s transkriptom na engleskom jeziku.

1 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod]
2 P: Gospodine, sada ste saslušali deo ovog audio snimka. Tu se pominje
3 jedna osoba, pominje je gospodin Beara, kaže: "Ovde sam kod Mrkog." Znete li ko
4 je Mrki?
5 O: Ja.
6 P: Znam da ste nam rekli da Vam je to nadimak, samo sam želeo to da
7 potvrdimo. Da li Vam je poznato gde ste se Vi nalazili 6. juna 1995. godine ili
8 otprilike tog datuma? Jeste li bili u Rajlovcu ili ste bili negde zajedno sa
9 gospodinom Bearom?
10 O: Bili smo u Rajlovcu, vjerovatno kod mene u kancelariji. Jer sâm Ljubo
11 Beara kaže da je kod mene.
12 P: Pustićemo ostatak snimka da čujemo trenutak kada se Vi uključujete u
13 razgovor. Sad bih želeo da znam nešto sledeće: u trenutku kada smo zaustavili
14 snimak pominje se neko po imenu Marko. Da li Vam je poznato, da li se sećate ko
15 je taj Marko?
16 O: Lugonja, Marko Lugonja.
17 P: Mislim da ste ga prethodno identifikovali, ali da li biste mogli
18 ponovo da ga identifikujete? Sa kojim korpusom je on bio povezan?
19 O: On je načelnik bezbednosti u Sarajevsko-romanijskom korpusu.
20 P: To je bio korpus u čiji zonu odgovornosti spada zavod "Orao", je li
21 to tačno?
22 O: Jeste, jeste.
23 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Molio bih da nastavimo sa snimkom tamo
24 gde smo stali. To je druga stranica od ukupno tri - mislim da smo otprilike
25 preslušali stranu i po transkripta - a onda imam nekoliko pitanja za svedoka.
26 Dakle, molim da se pusti snimak.
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

[Sluša se zvučni snimak]

utorak, 29.07.2008.

Predmet br. IT-05-88-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona, načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o izvornom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti uskladena s transkriptom na engleskom jeziku.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

[Sluša se zvučni snimak]

G. OSTOJIĆ: Hvala.

1 P: Gospodine, da li ste prepoznali svoj glas u delu ovog presretnutog
2 razgovora od 6. juna 1995.

3 O: Da.

4 P: Da li biste mogli da nam pružite neku opštu predstavu... Mada ste Vi
5 ranije rekli da se ne sećate da li je gospodin Beara bio sa Vama ili u području
6 Rajlovca u junu ili pre jula 1995. godine, no, sudeći prema ovom presretnutom
7 razgovoru, gospodin Beara jeste bio sa Vama u Rajlovcu. Je li to tačno?

8 O: Tačno.

9 P: Pošto Vi poznajete gospodina Bearu - odnosno, sastali ste se s njim
10 više puta, kao što ste već to istakli - da li se sećate nečeg specifičnog u vezi
11 sa njegovim načinom govora ili dijalektom kojim se služio?

12 O: Pa, specifično je bilo, dalmatinski je naglasak imao. Mogu da ka'em
13 da je bio iskusan starešina, da se od njega moglo, što se tiče u službi,
14 naučiti, jedna prednos'... mana moja što sam ja mnogo dužnosti promijenio u
15 vojsci, a Ljubo je du...dugo bio u službi, čitavo vrijeme, vjerovatno, pa se od
16 njega mnogo moglo učiti, što se tiče same službe.

17 P: Hvala, gospodine.

18 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Mislim da nemamo više pitanja za svedoka.
19 Hvala, časni Sude.

20 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala, gospodine Ostojiću.

21 Gospodine Živanoviću?

22 G. ŽIVANOVIĆ: [simultani prevod] Nemam pitanja za ovog svedoka, časni
23 Sude.

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospođo Nikolić?
2 GĐA NIKOLIĆ: Hvala, časni Sude, ja nemam pitanja za ovog svedoka.
3 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine Lazareviću, Vi ste rekli da
4 nećete unakrsno ispitivati.
5 G. LAZAREVIĆ: [simultani prevod] Nemam pitanja, časni Sude.
6 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospođo Fauveau?
7 GĐA FAUVEAU: [simultani prevod] Nemam pitanja, časni Sude.
8 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine Krgoviću?
9 G. KRGOVIĆ: [simultani prevod] Nemam pitanja.
10 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine Haynes?
11 G. HAYNES: [simultani prevod] Nemam ni ja pitanja, časni Sude.
12 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U tom slučaju, recimo gospodin
13 Elderkin.
14 G. ELDERKIN: [simultani prevod] Hvala, gospodine predsedavajući.
15 Pošto smo upravo sad preslušali ovaj presretnuti razgovor od 6. juna,
16 pitam se da li bismo mogli da pustimo samo prvi minut, ali i na B/H/S kanalu i
17 istovremeno na engleskom, tako da čujemo glasove.
18 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Je li to ovaj poslednji ili prethodni?
19 G. ELDERKIN: [simultani prevod] Ovaj poslednji koji smo preslušali.
20 Dakle, molimo prevodioce da ne obezbeđuju prevod, nego da samo Veće
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 čuje B/H/S.

2 Unakrsno ispituje g. Elderkin:

3 [Tužilac ispituje putem prevodioca]

4 P: Gospodine, dobar dan. Samo bih Vas molio da ovo preslušate. Dakle,
5 zamolio bih Vas da još jednom saslušate početak ovog odlomka i da obratite
6 pažnju na glasove koji se čuju na snimku.

7 [Sluša se zvučni snimak]

8 G. ELDERKIN: [simultani prevod] Hvala vam.

9 P: Pre svega, u ovom odlomku koji smo upravo saslušali koristi se
10 nekoliko nadimaka. Možete li da nam kažete ko je Tošo, ako Vam je poznato?

11 O: Tošo je Tolimir Zdravko.

12 P: Hvala. A kada čujemo kako se predstavlja Beara, on kaže da se zove
13 Ljubo Beara, je li to tačno?

14 O: Da.

15 P: I onda kada Beara tu govori, Vi prepoznajete njegov glas, zar ne?

16 O: Da.

17 P: Samo bih želeo da Vam postavim nekoliko pitanja koja se odnose na rad
18 bezbednosnog organa u zavodu "Orao". Mi smo od jednog svedoka u ovom predmetu,
19 gospodina Spire /?Špire/ Pereule, slušali o tome. Da li Vi poznajete tog čoveka?

20 O: Da.

21 P: Gospodin Pereula nam je rekao da, kada je reč o industrijskim
22 postrojenjima u okolini Sarajeva, da je Ministarstvo odbrane, odnosno organ
23 bezbednosti Ministarstva odbrane takođe vodio računa o njihovoj bezbednosti,
24 isto i kao i organu bezbednosti VRS-a /sic/. Možete li da nam kažete nešto o
25 koordinaciji koja je postojala između ova dva organa?

26

27

28

29

30

1 O: Pa, gospodin Špiro Pereula je bio organ bezbjednosti u Ministarstvu
2 odbrane i normalno je da je i on vodio, ovaj, računa o privredi, vojnoj privredi
3 koja nije imala, da tako kažem, organa bezbjednosti. Evo, konkretno, "Pretis" je
4 bila vojna industrija isto tako, a nisu imali organa bezbednosti. "Famos" je bio
5 isto tako, nije imô organa bezbednosti, pa je Špiro, gospodin, vodio dosta
6 računa o tome, a mi smo imali saradnju toliko da je pomagô i on meni i ja njemu
7 u čuvanju te, kompletno, vojne industrije na pod...području Sarajeva.

8 G. ELDERKIN: [simultani prevod] Hvala. U vezi sa tim nemam pitanja.
9 Želim samo da pomenem ovaj insert koji sam pustio - a to je isti koji je pustila
10 Odbrana Beare - nosi broj 3603 po spisku 65ter.

11 Nemam više pitanja za svedoka.

12 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala.

13 Hoće li biti dodatnog ispitivanja, gospodine Ostojiću?

14 PREVODILAC: Odbrana nije uključila mikrofona.

15 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Svedoče, za Vas više nema pitanja. To
16 znači, gospodine Mrkoviću, da možete da odete. U ime Pretresnog veća, želim da
17 Vam se zahvalim što ste došli ovde da date iskaz i želim Vam bezbedan povratak
18 kući.

19 SVJEDOK: Hvala Vam.

20 [Svjedok se povlači]

21 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine Ostojiću, dokumenta?

22 G. OSTOJIC: [simultani prevod] Hvala, gospodine predsedavajući.

23 Mi predlažemo da se usvoji u spis ovaj presretnuti razgovor koji je
24 puštan. On nosi broj 2D 556 - da bi zapisnik bio jasan, to je razgovor od

25

26

27

28

29

30

1 6. juna 1995. - i takođe želimo da se uvede u spis 2D 557, to je onaj prvi
2 razgovor koji smo preslušali; razgovor je od 10. jula 1995., u 18.45h.

3 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Ima li prigovora? Ima li Odbrana
4 prigovora? Ne. Dakle, ovi dokumenti se usvajaju u spis.

5 Izvolite?

6 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Kada dobijemo dokumente - ukoliko ih
7 dobijemo, a najverovatnije hoćemo - ukoliko Tužilaštvo nema prigovora, mi bismo
8 želeli da predložimo za usvajanje u spis one dokumente koje je svedok pomenuo
9 dok je davao iskaz, naročito originalne dokumente koje možda ima u svom posedu i
10 njegovu beležnicu. Dakle, kasnije kada to budemo dobili, predložićemo za
11 usvajanje u spis.

12 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu. Mislim da Tužilaštvo nema
13 prigovora na to?

14 G. ELDERKIN: [simultani prevod] Nemamo, časni Sude.

15 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Imate li vi neka dokumenta koja
16 predlažete za usvajanje u spis?

17 G. ELDERKIN: [simultani prevod] Samo bih želeo da pomenem da smo se mi
18 poslužili dokumentom 2D 556; međutim, mi smo ga pomenuli pod drugim brojem.

19 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Time se završava iskaz Ljubana
20 Mrkovića.

21 Da li je gospođica ili gospođa ili doktor Svetlana Radovanović ovde?

22 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Pa, svakako možemo da proverimo, časni
23 Sude. Mislim da smo mi predvideli da ona iskaz počne sutra. Znam da sam

24

25

26

27

28

29

30

1 razgovarao sa svojim cenjenim kolega iz Odbrane Nikolića, konkretno sa gospođom
2 Nikolić, znam da je ona spremna da počne.

3 Ja nisam imao prilike da se sastanem sa dr. Radovanović u poslednjih
4 nekoliko dana, mada se jesmo sastali pre toga. Uz dopuštenje Suda, ukoliko bih
5 ja mogao da se sastanem sa gospođom Radovanović pre nego što ona počne sa
6 iskazom, kako bih mogao da razjasnim nekoliko tačaka? Ja bih to želeo. Ukoliko
7 to nije dopušteno - znam da će ispitivati gospođa Nikolić - u tom slučaju bih
8 želeo da počnemo ispitivanje sutra, kao što je to predviđeno rasporedom.

9 Iskreno govoreći, ja sam u poslednjih pet dana bio izvan zemlje. Sastao
10 sam se sa više svedoka, tako da nisam uspeo da sa njom razjasnim nekoliko
11 pitanja u vezi sa kojima sam želeo da ispitujem. Ja, naravno, znam da je u
12 pitanju svedok veštak, pa se pitam da li je to problem. Ali, eto, na vama je da
13 prosudite.

14 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Zar nije mogao gospodin /u engleskom
15 transkriptu: "gospođa"/ Nikolić to da obavi?

16 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Pa, on se takođe pripremao, on je spremao
17 se za rad sa tri svedoka. A pošto sam se ja sastao sa dr. Radonović
18 /?Radovanović/ u Beogradu u više navrata, ja sam tu odgovornost preuzeo na svoja
19 pleća i nisam hteo njega da opterećujem još u većoj meri.

20 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Dobro, ali možemo li najpre da
21 proverimo da li je ona uopšte tu?

22 [Pretresno vijeće i sekretar se savjetuju]

23 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Ja predlažem da mi sada prestanemo sa
24 radom. Ona svakako nije ovde. Nisam se baš ni nadao da će doći ranije nego što

25

26

27

28

29

30

1 je predviđeno. Dakle, ja predlažem da naše osoblje pokuša da utvrdi gde se ona
2 nalazi, da vidimo može li da dođe ovde što je pre to moguće, a da mi u
3 međuvremenu odemo na pauzu od 30 minuta. Ukoliko svedok dođe, može da počne
4 glavno ispitivanje gospođe Nikolić.

5 Gospođu Nikolić, jeste li Vi u mogućnosti danas da počnete?

6 GĐA NIKOLIĆ: Da, časni Sude.

7 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu. Onda mi ćemo nastaviti sa radom
8 sutra. U međuvremenu, odlučili smo da gospodinu Ostojiću dozvolimo da stupi u
9 kontakt sa svedokom. Ima li nekih prigovora na to sa strane Tužilaštva?

10 G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Ne, časni Sude.

11 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu, hvala.

12 Da pokušamo to onda ovako da rešimo, da ne bismo više gubili na vremenu.

13 Koliko će trajati Vaše glavno ispitivanje, po svemu sudeći? Znam da ste
14 naznačili oko dva sata, čini mi se.

15 GĐA NIKOLIĆ: Da, časni Sude, al' mislim da će to toliko biti, kol'ko je
16 predviđeno.

17 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu. Idemo na pauzu 30 minuta.

18 Gospođa sekretar će nas obavestiti možemo li da nastavimo sa radom onako kako
19 smo naznačili. Ako ne, videćemo šta ćemo.

20 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Ustanite, molim.

21 ... Početak pauze u 12.00h

22 ... Sjednica nastavljena u 12.37h

23 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Ustanite, molim.

24 Izvolite, sedite.

25 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Za zapisnik da napomenem da u ime
26 Tužilaštva više nisu tu gospodin Nicholls, Mitchell i Elderkin, ali tu je
27 gospođa Lada Šoljan. Što se tiče Odbrane, uočavam je sada prisutna gospođa
28
29
30

1 Tapušković.

2 Svedok veštak je ovde, možemo da počnemo sa njenim iskazom. Međutim,
3 gospođu Nikolić, imate jedan nerešeni zahtev, pošto je predat tek juče. Nosi
4 naslov "Drugi podnesak Odbrane", u kojem se traži dopuštenje da se izmeni spisak
5 predloženih dokaznih predmeta po spisku 65ter, a u vezi ovog svedoka.

6 Kakav je stav Tužilaštva. Naravno, neophodno je da mi unapred donesemo
7 odluku.

8 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Dobar dan, časni Sude. Tužilaštvo ne
9 ulaže prigovor na ovaj podnesak.

10 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala. Šta je sa ostalim ekipama
11 Odbrane, da li neko želi da uloži prigovor? Nema prigovora, zahtev se odobrava.

12 Gospodine Ostojiću?

13 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Izvinjavam se, časni Sude. Video sam u
14 zapisniku, strana 55, red 21, odnosno 22...

15 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Samo trenutak, da pogledam na to mesto.

16 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Strana 55, 22. red. To je trenutak kada
17 je puštan snimak razgovora za koji se navodi da su ga vodili gospodin Beara i
18 gospodin Tolimir. I tu se pominje da je gospodin Beara upotrebio reč "ustaša".
19 Mislim da to nije u transkriptu razgovora. Pretpostavljam da je reč o grešci, mi
20 ćemo to razmotriti. No, samo sam želeo da Vam skrenem pažnju na to.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Mislim da se kolege slažu sa tim da se to ne pominje nigde, ni na snimku, ni u
2 transkriptu.

3 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine McCloskey?

4 G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Sećao bih se toga, da je to pomenuto. A
5 ne sećam se da je upotrebljena ta reč. Međutim, treba da imate na umu da je taj
6 transkript pristigao zajedno sa snimkom. Mi ćemo preslušati snimak, jer znate da
7 transkripti nisu uvek savršeni. Mi ćemo preslušati pažljivo traku, no to svakako
8 nije stajalo u transkriptu.

9 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala. Mi jesmo tokom godine naleteli
10 na nekoga sa nadimkom "Ustaša". A verovatno je u pitanju Tošo, verovatno je tako
11 trebalo da uđe u zapisnik.

12 U redu. Da li ste imali priliku da porazgovarate sa gospođom
13 Radovanović?

14 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Jesam, ukratko, časni Sude. Ovde nisu svi
15 dokumenti koje bih ja želeo sa njom da pregledam. Konkretno, želeo bih da
16 ispitujem u vezi sa dve tabele, pa bih želeo priliku da se sa njom sastanem
17 večeras. Ja sam pozvao Tužilaštvo da nam se pridruži, oni mogu da prisustvuju
18 našem sastanku. Samo bih želeo da obradimo ova područja, kako bih bio siguran da
19 ona zna u vezi sa čim ću je ispitivati. Ali tokom pauze ja sam sa njom
20 porazgovarao.

21 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine Ostojiću, mislim da je
22 Tužilaštvo saslušalo dovoljno Vaših zahteva za danas.

23 Dovedimo gospođu Radovanović.

24 [Gđa svjedok je ušla u sudnicu]

25 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Dobar dan, dr. Radovanović.

26 SVJEDOKINJA: Dobar dan.

27

28

29

30

1 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Dobro došli na Međunarodni sud. Vi ćete
2 sada dati iskaz u svojstvu veštaka na ovom suđenju. Došli ste na poziv tri tima
3 Odbrane, kao svedok veštak. U pitanju su timovi Odbrane Beare, Nikolića i
4 Pandurevića.

5 Pre nego što počnete sa svedočenjem, prema Pravilniku o postupku i
6 dokazima neophodno je da date svečanu izjavu da ćete govoriti istinu.
7 Poslužitelj će Vam sada dati tekst izjave. Molim Vas da je pročitate naglas i to
8 će biti Vaša svečana zakletva.

9 SVJEDOKINJA: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, celu istinu i
10 ništa osim istine.

11 SVJEDOKINJA: SVETLANA RADOVANOVIĆ

12 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala, gospođo. Izvolite, sedite.
13 Gospođa Nikolić će danas provesti glavno ispitivanje.

14 Gospođu Nikolić, izvolite, imate reč.

15 GĐA NIKOLIĆ: Hvala, časni Sude.

16 Ispituje gđa Nikolić:

17 P: Dobar dan, časni Sude. Dobar dan, gospođo Radovanović.

18 O: Dobar dan.

19 P: Za zapisnik, iako se mi poznajemo, ja ću se predstaviti. Zovem se
20 Jelena Nikolić i zastupam Odbranu gospodina Draga Nikolića pred ovim Tribunalom.

21 Takođe bih htela da Vas zamolim, obzirom da govorimo isti jezik, da
22 vodimo računa o tempu kojim govorimo, da bi prevodioci mogli da prate naš... Vaše
23 izlaganje.

24

25

26

27

28

29

30

1 Ja vidim da Vi ispred sebe imate neke dokumente pa, pre nego što pređemo
2 na oficijelni deo, ja bih Vas molila da Sudu i stranama kažete o kakvim se
3 dokumentima radi.

4 O: Ja pred sobom imam izveštaje, sve izveštaje koje su sačinili eksperti
5 Tužilaštva u vezi sa Srebrenicom, imam svoj izveštaj i imam neka dokumenta koja
6 sam videla ovih dana u Hagu, a Tužilaštvo ih je takođe obelodanilo ovih dana. Ja
7 takođe imam jedan koferčić dokumenata, koji se nalazi u sobi za svedoke.

8 P: Hvala. Za ove nove dokumente, pretpostavljam da govorite o
9 dokumentima koje nam je Tužilaštvo obelodanilo u petak, 25. jula ove godine?

10 O: Da. Ali, izvinjavam se, imam i neka dokumenta koja je Tužilaštvo
11 obelodanilo u maju, ali sam ih ja videla ovde, u Hagu.

12 P: Hvala. Sada bih Vas zamolila da, za zapisnik, kažete Vaše ime i
13 prezime.

14 O: Ja se zovem Svetlana Radovanović.

15 P: Budite ljubazni da nam kažete godinu i mesto Vašeg rođenja.

16 O: Rođena sam u Somboru, u Srbiji, 14. novembra 1949. godine.

17 P: Molim Vas, budite ljubazni da nam kažete nešto o Vašem obrazovanju.

18 O: Ja sam diplomirala na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Beogradu,
19 Katedra za etnologiju. Posle toga sam upisala poslediplomske studije i
20 magistrirala na Prirodno-matematičkom fakultetu, odseku za g...geografiju. Taj
21 odsek je kasnije prerastao u Geografski fakultet, na kome sam ja diplomirala
22 hiljadu... doktorirala, pardon, 1999. godine. Teme moga magistarskog rada bile su
23 prirodno kretanje stanovništva, a teme mojega doktorskog rada bile su
24 etnodemografske i etnogeografske karakteristike stanovništva Kosova i Metohije.

25

26

27

28

29

30

1 P: Hvala. Možete li nam nešto reći, šta ste trenu... šta ste sada trenutno
2 po zanimanju?

3 O: Trenutno sam profesor na Geografskom fakultetu Univerziteta u
4 Beogradu.

5 P: I od kada ste na ovom radnom mestu?

6 O: Od 1999. godine.

7 P: U okviru svoga zanimanja, odnosno katedre, koje predmete predajete na
8 Geografskom fakultetu Univerziteta u Beogradu?

9 O: Geografski fakultet ima četiri katedre. Jedna od katedara je
10 Demografija. Ja predajem na Katedri za demografiju i predajem uvod u
11 demografiju, predajem statistiku stanovništva i predajem etnodemografiju.

12 P: Da li bi bili ljubazni da nam kažete nešto o Vašem iskustvu na
13 području demografije?

14 O: Pa, čitavo m... čitav moj radni vek je u direktnom kontaktu bavljenja
15 stanovništvom i demografijom. Ja sam se zaposlila 1974. godine u Republičkom
16 zavodu za statistiku Srbije i to je bilo po... moje prvo radno mesto. U statistici
17 sam ostala do 1992. godine. Karijeru svoju, radnu, u statistici sam završila na
18 položaju načelnika statistike stanovništva. Odeljenje statistike stanovništva
19 pokriva sve službe koje su u direktnom demografskom statističkom kontaktu sa
20 njom; znači, službe prirodnog kretanja stanovništva, odnosno vitalnu statistiku,
21 popisnu statistiku i migracionu statistiku.

22 Dok sam radila u Republičkom zavodu za statistiku, direktno sam
23 učestvovala...učestvovala u kreaciji svih metodologija ovih službi i posebno
24 metodologije popisa stanovništva. U... učestvovala sam indirektno u popisu
25 stanovništva 1971. godine, odnosno učestvovala sam samo u njegovoj obradi, a ne
26 u njegovoj metodološkoj kreaciji, realizaciji popisa.

27 U popisu stanovništva 1981. i 1991. bila sam jedan od članova tada

28
29
30

1 međurepubličke grupe za kreaciju metodologije popisa stanovništva i organizacije
2 obrade, tabeliranja i prikazivanja krajnjih rezultata popisa stanovništva. Po
3 svojoj funkciji, direktno sam predvodila popis stanovništva 1991. u Srbiji.

4 Od 1992. godine do 1999. radila sam u Institutu društvenih nauka, Centru
5 za demografska istraživanja. U okviru svojih radnih zadataka u tom Institutu,
6 učestvovala sam u niz naučno-istraživačkih projekata koje je realizovao Institut
7 i lično predvodila dva naučno-istraživačka projekta. Jedan se odnosio na
8 stanovništvo Jugoslavije, prema rezultatima popisa 1991., a drugi na
9 poljoprivredno stanovništvo Jugoslavije.

10 1999. godine prelazim na Geografski fakultet Univerziteta u Beogradu i
11 tamo sam jedno vreme bila šef Katedre za demografiju, a vršila sam i funkciju
12 prodekana za materijalno-finansijsko poslovanje. Do danas radim na Geografskom
13 fakultetu i učestvovala sam u nizu naučno-istraživačkih projekata koje je
14 rea...realizovao Geografski fakultet ili druge naučne institucije, kao na primer
15 Akademija nauka.

16 Takođe sam učestvovala i u realizaciji naučno-istraživačkih projekata
17 Evropskog centra za mir i razvoj Ujedinjenih nacija.

18 Do sada sam objavila preko 60 naučnih stručnih radova koji su objavljeni
19 u publikacijama naciona... naučnim publikacijama nacionalnog i međunarodnog
20 karaktera.

21 P: Hvala. Da li postoje još neki projekti na kojima ste radili, mimo
22 ovoga što ste nabrojali?

23 O: Projekti Evropskog centra za mir i razvoj, projekti Akademije nauka,
24 u kojima sam učestvovala.

25

26

27

28

29

30

1 P: A da li ste ikada ranije svedočili kao ekspert demograf pred ovim
2 Tribunalom?

3 O: Da, svedočila sam u tri slučaja. Svedočila sam u slučaju *Galić*, u
4 slučaju... odnosi se svedočenje na Sarajevo i opsadu Sarajeva; svedočila sam u
5 slučaju *Simić*, Šamac i Odžak; i svedočila sam u slučaju koji se odnosio na
6 Srebrenicu, i sad ne mogu da se setim kako se zvao klijent, mogu da se setim
7 samo advokata. Ne mogu da se setim kako se zvao -

8 /govornici govore istovremeno/

9 P: /nerazgovijetno/ ... Blagojević?

10 O: *Blagojević i ostali*, tako je.

11 P: Hvala. Za sve ove predmete o... koje ste spomenuli Vi ste radili i
12 svoje ekspertske nalaze?

13 O: Da.

14 P: Ja bih Vas molila sada da, ako budete ljubazni, nam kažete nešto o
15 demografiji. Kakva je to nauka?

16 O: Pa, to je dosta složeno pitanje, ali ja ću pokušati da ga
17 pojednostavim.

18 Demografija je nauka koja se bavi proučavanjem stanovništva, ali je ona
19 samo jedna od nauka u sistemu nauka o stanovništvu i ima svoje, je l', posebne
20 aspekte proučavanja određenih fenomena u stanovništvu. Ona se bavi demografskim...
21 proučavanjem demografskog razvitka, međusobnih veza, odnosa, posledica, uzroka
22 koji utiču, ne samo kao demografski faktori, nego i nedemofski /sic/ faktori na
23 taj razvitak.

24 U najužem smislu rečeno, demografski razvitak podrazumeva proučavanje
25 dve osnovne komponente koje utiču na porast ili pad stanovništva, na promenu
26 njegove... kvantitativnog i kvalitativnog dela, znači njegove strukture. Ona se,
27 znači, bavi izučavanjem prirodnog kretanja stanovništva, što podrazumeva
28 proučavanje rađanja, umiranja, sposobnosti reprodukcije. I druga komp... drugu

29

30

1 komponentu čine prostorno kretanje stanovništva. Kad kažem "prostorno kretanje
2 stanovništva", tu se misli na migraciona kretanja i sve ono što ide od... u okviru
3 migracionih kretanja, od emigracija, imigracija, dnevnih migracija, itd.

4 Demografija je tesno povezana sa mnogim srodnim naukama i koristi metode
5 i naučna dostignuća tih srodnih nauka, isto tako kao što svoje metode i svoja
6 naučna dostignuća pruža na uvid srodnim naukama. U tom smislu, demografija je
7 multidisciplinarna nauka.

8 U okviru demografije postoje... postoji niz disciplina koje se bave
9 određenim, posebnim fenomenima kao, na primer, ekonomska demografija,
10 etnodemografija, medicinska demografija, istorijska demografija, itd.

11 Neki autori karakterišu demografiju kao mlađu sestru statistike.
12 Preciznije rečeno, njene najstarije discipline statistike stanovništva. To
13 ustvari govori o tesnoj povezanosti statistike, odnosno statistike stanovništva,
14 sa demografijom, kao naukom. I, neretko, naučno dostignuće i domeni demografije
15 limitirani su razvijenošću statistike stanovništva. Kad kažem "razvijenošću", to
16 podrazumeva mogućnošću koliko je statistika stanovništva spremna da dâ pouzdane
17 statističke podatke i, što je jako dobro, duge vremenske serije na osnovu kojih
18 se mogu vršiti razna demografska preračunavanja, zaključivanja, itd.

19 Tako posmatrajući, ako raspolažete dobrom statistikom stanovništva,
20 demografija je u stanju da se bavi proučavanjem razvitka stanovništva u
21 prošlosti, da dâ svoju ocenu, naučnu ocenu razvitka stanovništva i njegovih
22 problema u sadašnjosti, ali i da prognozira, procenjuje i ocenjuje budući
23 razvitak stanovništva.

24

25

26

27

28

29

30

1 To je, onako, najkraće što bih mogla.

2 P: Hvala Vam. Budite ljubazni da nam objasnite šta je potrebno i šta je
3 neophodno da bi se uradilo /sic/ bilo koja pouzdana demografska analiza?

4 O: Da bi se uradilo /sic/ bilo koja pouzdana demografska inali... analiza,
5 neophodno je, naravno, da posedujete određena demografska i statistička znanja i
6 da poznajete metode demografske, statističke; mnogo je dobro ako poznajete i
7 metode drugih nauka.

8 Međutim, glavna stvar da bi se uradila pouzdana demografska analiza jesu
9 pouzdani statistički izvori podataka. Samo pouzdani statistički izvori podataka
10 omogućavaju da se donose objektivni naučni zaključci o pojavama, bilo kojim
11 pojavama demografskim kojim /sic/ u datom trenutku posmatrate.

12 P: Vi ste za ovaj predmet izradili ekspertski izveštaj koji nosi naziv:
13 "Nestali i mrtvi u vezi sa Srebrenicom", izveštaj 2005., i on u e-courtu nosi
14 broj 39... 3D 398.

15 Možete li nam reći šta je z... bio Vaš zadatak i v... zadatak Vašeg
16 izveštaja u ovom konkretnom predmetu?

17 O: Moj zadatak bio je da proučim sve izveštaje koje su izradili eksperti
18 Tužilaštva, a odnose se na Srebrenicu; da napravim uvid i proučim sve izvore
19 podataka koje su koristili eksperti Tužilaštva za izradu svojih analiza; da
20 napravim uvid i proučim sve dostupne izvore podataka za... do kojih ja mogu da
21 dođem; da dam osvrt na taj svoj rad i da napišem izveštaj.

22 P: Kada ste se pripremali za izradu svoga nalaza, kako ste nam sad
23 rekli, Vi ste proučili sve nalaze eksperte /sic/ Tužilaštva?

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Sve one nalaze za koje ja znam i koji su mi bili dostupni.

2 P: Možete li nam reći Vaše mišljenje o izveštaju koji je sačinjen 2005.
3 godine i pripremljen od strane gospodina Helge Brunborga?

4 O: Svi izveštaji koje je sačinio dr. Brunborg sa svojim saradnicima
5 bazirani su na rezultatima dobijenim iz metodološki nesaglasnih izvora podataka,
6 koji obiluju velikim brojem grešaka. Greške se, u zavisnosti od izvora, kreću u
7 rasponu od 30 do 100%.

8 Osim toga, eksperti Tužilaštva modifikuju standardne statističko-
9 demografske metode na taj način što ih prilagođavaju potrebama sopstvenih...
10 dobijanja sopstvenih rezultata.

11 Zbog toga se izveštaji koje nude eksperti Tužilaštva ne mogu
12 okarakterisati kao naučno-stručno utemeljeni, jer ne poštuju nijedan princip,
13 odnosno ni minimalne zahteve neophodne za naučno-stručna istraživanja. Lično
14 smatram da izveštaji eksperata Tužilaštva unose veliku zabunu i pometnju u
15 objektivnoj percepciji događaja i, kao takvi, ne mogu doprineti objektivnom
16 sagledavanju i pokušaju razrešenja pojava i događaja kojima se bave.

17 P: Govorite o nalazu "Nestali i mrtvi iz Srebrenice", izveštaj i spisak
18 2005., koji je... o kome je svedočio gospodin Brunborg?

19 O: Govorim o tom nalazu, ali govorim i o nalazu koji je gospodin doktor
20 Brunborg napisao 2000. godine, koji je doktor Brunborg napisao 2003. godine. I
21 govorim o dva objavljena članka doktora Brunborga, koje sam ovde dobila ja kao
22 priložene, takođe kao vrsta izveštaja, koje je objavio 2001. godine, jedan u
23 Statističkom biltenu Ujedinjenih nacija, a drugi pod nazivom: "Obračun
24
25
26
27
28
29
30

1 genocida", ne mogu sad tačno... ali mogu da pogledam gde je objavljen.

2 P: Ja ću početi sa pitanjima koji /sic/ se tiču baze za izradu nalaza,
3 kako ste nam sada predočili, pa Vas molim da nam kažete o korišćenim izvorima
4 podataka. Koliko je izvora podataka i koje je izvore podataka Tužilaštvo
5 koristilo, odnosno gospodin Brunborg, u izradi svojih nalaza?

6 O: Koliko je izvora podataka, generalno rečeno, a mogu se dovesti u vezu
7 sa boljim objašnjenjem događaja u vezi sa Srebrenicom, ja ne znam. Ali, doktor
8 Brunborg i njegovi saradnici koriste četiri, odnosno, u poslednjem izveštaju se
9 pominje šest izvora podataka. Ti izvori podataka su: evidencije Crvenog krsta o
10 nestalim licima, evidencije Asocijacije lekara za ljudska prava, popis
11 stanovništva sproveden 1991. godine, glasački spiskovi 1997.-1998. i 2000.
12 godine - to je u poslednjem izveštaju, ovaj 2000. I, u poslednjem izveštaju,
13 postoji izvor podataka o raseljenim licima i postoji izvor podataka o
14 ekshumiranim i identifikovanim licima.

15 P: Ja bih Vas molila sada da Sudskom veću kažete koliko ste izvora
16 podataka Vi koristili za izradu svoga ekspertskeg nalaza, koji je predat od
17 strane Odbrane časnom Sudu.

18 O: Pa, ja sam koristila sve ove izveštaje koje je koristili... koje su
19 koristili i eksperti Tužilaštva i - sve ove izvore, pardon, a ne izveštaje - i
20 sve one izvore koje sam našla u odeljenju, demografskom odeljenju Tužilaštva, i
21 sve... sva ona dokumenta koja je Tužilaštvo obelodanilo, a ja sam ih dobila od
22 Odbrane, i izvore do kojih sam sama došla, a mislila sam da mogu biti relevantni
23 u odnosu na Srebrenicu, kao, recimo, bilten o raseljenim licima, koje je
24 objavilo ministarstvo Bosne i Hercegovine, i sve one izveštaje koji... koje nisu

25

26

27

28

29

30

1 pisali demografiji, ali su se - bar što se demografija, odnosno mene, tiče - mogli u
2 pogledu nekih brojki koje se tamo iznose mogli koristiti kao neki orijentir; na
3 primer, izveštaj gospodina Maninga /fon./.

4 Ja sad nisam baš sigurna, al' mislim da je oko... preko dvade... 22, mogu da
5 pogledam tačno, 22 izveštaja koja sam ja koristila... 22 izvora, a ne izveštaja.

6 P: Hvala. Ono što bih sada htela da Vas pitam: kada ste vršili analizu,
7 da li ste uočili neke nedostatke u korišćenju izvora podataka koje je Tužilaštvo
8 koristilo za dobijanje rezultata i izradu lista nestalih Sreb... iz Srebrenice,
9 1995., odnosno liste nestalih 2005.

10 O: Pa, ja sam već rekla, ali možda nisam bila dovoljno jasna. Svi izvori
11 podataka imaju veliki nedostatak, jer svi su metodološki nesaglasni, međusobno
12 su metodološki nesaglasni i obiluju velikim brojem grešaka. Rekla sam da se
13 greške kreću u rasponu od 30 do 100%. Ali, i eksperti Tužilaštva navode ključne
14 nedostatke tih izveštaja, a ja se s njima potpuno u tome slažem.

15 Recimo, u okviru svojih izveštaja, ili jednog od objavljenih članaka,
16 dr. Brunborg kao glavni problem, kao ključne probleme izvora podataka koje
17 koristi navodi problem obuhvata; sledeći problem je tačnosti postojećih podataka
18 u izvoru; i, kao treći ključni problem, navodi problem - nedostatak podataka.
19 Sve ovo govori o veoma lošem kvalitetu izvora podataka koji se koriste ili
20 ograničenom kvalitetu.

21 P: Hvala. Ja bih Vas molila da nam kažete, pošto ste spomenuli sve već
22 izvore podataka kojim ste se i Vi i Tužilaštvo koristili, da nam nešto kažete o

23
24
25
26
27
28
29
30

1 listi Crvenog krsta, kao jednog od izvora podataka; ili ICRC listi ili MKCJ
2 listi nes...nestalih osoba.

3 O: Ako dozvolite, pre nego što kažem nešto o ta dva bazna izvora
4 podataka, ja bih htela da napomenem da ja ne znam koliko postoji izvora
5 podataka, da sam ja u nekoliko navrata pokušavala da saznam bar o onim izvorima
6 podataka koji postoje u Tužilaštvu; međutim, ja sam morala uvek upućivati
7 Tužilaštvo i precizirati tačno koji izvor podataka tražim.

8 Ovo govorim zbog toga što želim da se ograničim, možda u Tužilaštvu ili
9 na bilo nekom drugom mestu postoje još drugi izvori podataka koje ja nisam
10 jednostavno mogla konsultovati. Znači, ovim izvorima podataka o kojima ja
11 govorim, to je ono što sam u najvećem delu videla u Tužilaštvu, ali ja nisam
12 imala pregled izvora podataka, pa da kažem: "Dajte mi to, to, to i to," nego sam
13 uvek imenovala izvor podataka koji tražim. Da bih mogla da imenujem izvor
14 podataka, ja sam, proučavajući, izučavajući njihove izveštaje, saznavala koje su
15 izvore koristili, slušajući njihova svedočenja saznavala da postoje i još neki
16 izvori podataka.

17 Pitali ste me da prokomentarišem c... izvor podataka Crvenog krsta i
18 Lekari za ljudska prava. Doktor Brunborg navodi da su to najbolji izvori koje je
19 on koristio. Ja hoću da skrenem pažnju da su to jedini izvori koji postoje. Ja
20 se ne bih usudila da dam ocenu da su najbolji, iz prostog razloga što nemate
21 mogućnost da ih uporedite sa još nekim izvorom koji se bavio takvom vrstom
22 prikupljanja podataka. Opšte je poznato da je Međunarodni crveni krst

23
24
25
26
27
28
29
30

1 humanitarna organizacija, koja je u ovom slučaju prikupljala podatke o nestalim
2 licima sa ciljem da rodbini omogući da nađu svoje najbliže.

3 Metodologija prikupljanja podataka Crvenog krsta dijametralno se
4 razlikuje od metodologije prikupljanja statističkih podataka. M...

5 P: U čemu se ona sastoji?

6 O: Međutim... Aha, u čemu se sastoji? Objasniću. Međutim, Crveni krst nije
7 statistička organizacija, nije uopšte morao poštovati metodologiju. Metodologija
8 prikupljanja podataka Crvenog krsta se svodila na postojanje upitnika koji
9 sadrži određeni broj pitanja. Te upitnike su popunjavali lično, ili nekom
10 saopštavali podatke, ljudi koji su došli da prijave nestanak svog najbližeg ili
11 nekog koga poznaju. Crveni krst je deo tih podataka kompjuterizovao i svakom
12 prijavljenom licu dodredio /sic/ određeni... određenu numeriku da bi, verovatno,
13 lakše operisao podacima, pošto je Crveni krst izvršio tri ili četiri revizije.

14 Rekla sam, zadak Crvenog krsta nije ni bio da prikuplja, ispravlja,
15 sređuje, tabelira podatke na način na koji to radi statistika.

16 Crveni krst je javno objavio te svoje podatke i jedno vreme ste čak i na
17 internetu mogli naći te podatke, koje... mo se /sic/ delimično obeležio.

18 Za razliku od Crvenog krsta... i Crveni krst je, pardon, radio na
19 prostorima Bosne i Hercegovine od 1991. do završetka rata, odnosno do 1996., i
20 još uvek deluje na tim prostorima, samo sad radi neke druge zadatke. Za

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 razliku od Crvenog krsta, asocijacija Lekari za ljudska prava nije pokrivala
2 čitavu Bosnu i Hercegovinu, već se isključivo bavila istočnom Bosnom; al' kad
3 kažem "istočnom Bosnom", ona se isključivo bavila delom istočne Bosne i ima
4 određen broj podataka prikupljen za Sarajevo - koji /sic/, naravno, znamo nije
5 istočna Bosna.

6 Uпитnik na kome su Lekari za ljudska prava prikupljali podatke ima preko
7 20 stranica, veoma je komplikovan. Uključuje i razna medicinska znanja i druga
8 znanja. Ja ne znam tačno proceduru, da li su ljudi dolazili da prijavljuju ili
9 su anketari odlazili tamo gde čuju da ima slučaj, ali su Lekari za ljudska prava
10 prikupljali podatke o umrlim licima, sa ciljem da naprave *ante mortem* bazu.

11 Koliko je meni poznato, revizija podataka Lekara za ljudskih /sic/ prava
12 je učinjena jedanput - tako navodi dr. Brunborg - 1999. godine, ali ja ne znam
13 da li je ikad javno igde objavljen podatak... objavljeni podaci koje su
14 prikupljali Lekari za ljudska prava.

15 P: Samo momenat jedan, profesorka. Sada, kada govorimo o PHR-u ili bazi
16 podataka Lekari bez ljudskih prava /sic/, molim Vas da nam kažete na ko... o kom
17 području govorite. Da li je... govorite o području Srebrenice ili nekom drugom
18 području?

19 O: Ja govorim o onom području za koje ima podataka. Podataka ima, hajde
20 da kažemo, delom za istočnu Bosnu, ali se najviše odnosi na Srebrenicu, odnosno
21 na područje Tuzle i okoline. Ima nešto podataka o Sarajevu i najveći broj
22 podataka prikupljen je u 1996. godini. Ja sada ne znam, ali mogu da pogledam

23
24
25
26
27
28
29
30

1 u izveštaj. Oni prikupljaju podatke od 1991., ali za 1992., 1993., podaci
2 strašno variraju - tri, pet, 1.800, da bi broj podataka za 1996. bio najveći.

3 Ovo što ja pričam, to je na osnovu onoga što je dr. Brunborg izložio u
4 svojim izveštajima i na osnovu onoga što sam mogla da vidim u izvoru podataka u
5 Tužila... u demografskom odeljenju Tužilaštva.

6 P: Hvala. Vi ste već nešto govorili o kvalitetu izvora, i Crvenog krsta
7 i preh... PHR-a. Da li bismo mogli da zaokružimo ovu temu sa moje pitanje sledeće
8 /sic/: kakva /sic/ je njihov kvalitet, prema nalazima gospodina Brunborga?

9 O: Pa, prema nalazima gospodina Brunborga, njihov kvalitet nije dobar,
10 ali su to dobri izvori podataka. Ja to sada malo karikiram, mogu da nađem citat,
11 ako treba, u njegovom izveštaju, jer gospodin Brunborg kaže da i u jednom... i
12 jedan i drugi izvor imaju svojih prednosti i mana. Ja nisam uspela da uočim
13 prednosti, ali kao mane navodi: veliki broj praznih polja, znači nepostojanje
14 podataka, veliki broj grešaka u podacima koji postoje, naročito kod imena,
15 prezimena, datuma rođenja, itd. Ali možda bi se kao prednost moglo
16 okarakterisati - mada ja to ne vidim kao takvo - on kaže, kada ta dva izvora
17 podataka spojite, onda dobijete, je l', izvor koji jedan drugi /sic/ podržava.
18 Meni to izgleda nelogično i, s obzirom na broj grešaka, ja zaista ne vidim kako
19 taj jedan i drugi izvor jedan drugog podržavaju.

20 Hoću da k... skrenem pažnju i na sledeću činjenicu, koja je u statističkom
21 smislu i u statističkom i dem...demografskom značaju /sic/. Tehnički gledano, ova

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 dva izvora podataka prikupljaju podatke za različite jedinice posmatranja.
2 Crveni krst prikuplja podatke o nestalima i, u određenom trenutku kada ih
3 prikuplja, ne karakteriše ih ni na jedan drugi način, već ih beleži kao nestale.
4 PHR prikuplja podatke o mrtvima, da bi napravio *ante mortem* bazu.

5 P: Hvala Vam. Kada ste govorili o listi Crvenog krsta kao izvoru za
6 izradu svoga nalaza, da li ste imali prilike da izvršite uvid u sirovi
7 materijal, u te upitnike popunjene Crvenog krsta, gde se prijavljuje nestanak
8 lica i opisuju sva... svi potrebni podaci?

9 O: Ne, nisam imala. Ja sam uložila mnogo napora da dođem do sirovog
10 materijala. U profesionalnom smislu, za statističara je jako značajan sirovi
11 materijal. Međutim, ja nisam nikakva institucija i nikada nisam mogla doći do
12 osnovnog materijala. Koliko je meni poznato, ni Tužilaštvo ne poseduje sirovi
13 materijal, mislim na te upitnike. Ne znam da li je ikad potraživalo sirovi
14 materijal od Crvenog krsta, ali smatram da bi bilo jako važno i da je
15 napravljena, u prvom koraku, jedna kardinalna greška upravo zbog toga što se ne
16 poseduje sirovi materijal, u kome prosed... u kome postoji niz veoma važnih
17 obeležja, koja bi u kvalitativnom smislu sigurno doprinela jednom */sic/* drugoj
18 percepciji stanja.

19 P: Rekli ste "niz važnih obeležja". Šta... šta, po Vama, u tom upitniku
20 je... su važ... ta važna obeležja? Da bi Veću i nama bilo jasno o čemu govorite.

21 O: Pa, Crveni krst skuplja podatke o imenu, prezimenu, imenu oca, datumu
22 rođenja, datumu i mestu nestanka, o zanimanju, o nacionalnosti, o statusu lica

23
24
25
26
27
28
29
30

1 koje... koga neko prijavljuje kao nestalo. Pod "statusom lica" podrazumeva se da
2 li je lice civil ili vojnik, pa imate čak podatke šta je po činu, kojoj jedinici
3 pripada, itd.; o bračnom stanju.

4 P: Da li bi postojanje tog sirovog materijala doprinelo lakšoj... lakšem
5 dolasku do tačne identifikacije ljudi o kojima... koji su predmet obrade oba
6 nalaza?

7 O: Pa, ja ne bi' to okarakterisala kao "tačnu identifikaciju", zato što
8 je činjenica da postoji veliki broj gr...grešaka kod mnogih obeležja. Međutim,
9 smatram da bi bilo jako značajno, naročito za statističara demografa,
10 profesionalca, da vidi da tu postoje neka obeležja kao što su, recimo, mesto
11 stalnog stanovanja, koje je u našem slučaju veoma važno, radi definicije
12 područja kojima se bavimo, i bilo bi jako značajno da se, recimo, još na početku
13 projekta o Srebrenici moglo ustanoviti da se ne radi isključivo o civilima -
14 ili, kako dr. Brunborg kaže, o "neborcima" - nego da tu postoji značajan broj
15 vojnika. Mislim da bi to u kvalitativnom smislu dalo jednu... sasvim drugi pogled,
16 možda, na situaciju.

17 Da li bi u kvantitativnom smislu ono bitno izmenilo, ja ne znam, jer
18 nisam videla sirovi materijal. Međutim, profesionalni statističar, kada vidi
19 upitnik, tačno može da definiše jedinicu i područje koje hoće da proučava. I,
20 molim Vas, tačno se procedura u statistici zna - kako se prikupljaju podaci,
21 kako se ocenjuje njihov kvalitet, kako se poboljšava njihov kvalitet, kako...
22 Možda bi dr. Brunborg dobio manji broj lica nego što ima, ali ja smatram da to

23
24
25
26
27
28
29
30

1 ne bi bilo presudno, da bi kvalitet tog podatka bio mnogo bolji nego ovaj koji
2 mi sada imamo. Možda bi dobio i veći, ne znam.

3 Smatram da je sirovi materijal veoma značajan.

4 P: Koliko bi ovo uticalo na kvalitet liste, nekakav, koji je izradio
5 Brunborg /nerazgovijetno/ saradnici 2000., 2005. godine?

6 O: Pa, prvo mislim da je to... taj podatak o mestu stalnog stanovanja jako
7 značajan. Jer, Crveni krst je prikupljao taj podatak, on zvanično nije
8 objavljen. Ja sad ne mogu govoriti o kvaliteti tog podatka, ali je on bio jako
9 značajan zato što on precizno definiše područje koje treba analizirati.

10 A, inače, u svim izveštajima postoji ja... stravičan problem definicije
11 šta je to Srebrenica. I ona se na različite načine, u različitim situacijama
12 drugačije definiše... odnosno, drugačije smatra - ne postoji definicija, samo se
13 drugačije smatra. Pa ona može biti i trinaest, i jedna, i tako dalje, opština.
14 Znači, to bi, u prvom trenutku, bio jako značajan pokazatelj. Vi biste imali
15 mesto stalnog stanovanja, ili bar određeni uzorak mesta stalnog stanovanja.

16 Drugo, kao što sam već pomenula, mislim da bi bile razbijene određene
17 zablude u vezi sa statusom lica nestalih i umrlih, u vezi sa događajima u
18 Srebrenici iz jula 1995.

19 Činjenica je da tu listu ne čine samo "neborci", već i vojnici.

20 P: Hvala. Budite ljubazni da nam kažete zbog čega je popis stanovništva

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Bosne i Hercegovine iz 1991. godine i glasački spisak iz 1997.-1998. godine
2 bitan za izradu demografskog nalaza, kao izvor podataka.

3 O: Pa, on je veštacima tužilac... Tužilaštva bitan iz dva osnovna razloga.
4 Popis stanovništva im je bitan da dokažu da lica evidentirana na njihovoj listi
5 nisu neka fiktivna, nepostojeća lica, već da se radi o licima koja su realno
6 postojala, jer su evidentirana u popisu stanovništva 1991. Znači, to je osnovni
7 cilj korišćenja popisa stanovništva.

8 Glasački spiskovi, kao izvor podataka, su imali za cilj da dokažu da na
9 listi veštaka Tužilaštva ne postoje preživela lica. Ali, moram to malo šire da
10 objasnim.

11 Metod kojim se s...služe veštaci iz Tužilaštva jeste metod uparivanja. Šta
12 znači "metod uparivanja"? Metod uparivanja znači da određenim statističkim
13 ispravnim postupkom možete iz dva ili više izvora identifikovati određenu
14 statističku jedinicu, odre...određeno lice u ovom slučaju, u više izvora. Kako je
15 možete identifikovati? Identifikujete je na taj način što određujete ključ za
16 identifikaciju. Ključ za identifikaciju predstavlja određena obeležja, na osnovu
17 vi... na osnovu kojih vi, sa velikom pouzdanošću, tvrdite da je lice iz jednog
18 spiska identifikovano u drugom, trećem, petom, itd.

19 Kada je ključ numerički, to nije problem. I mi svi, u okviru
20 svakodnevnog života, koristimo metod uparivanja. Svako ko ima onu karticu za
21 bankomat, on je izvor. Svo stanovništvo koje ima je... je s jedne, izvor jedno...
22 jedan izvor podataka, a banke drže, je l', d... su drugi izvor podataka. Da biste
23 vi digli novac iz bankomata, vi morate da stavite tu karticu koja ima određenu
24 numeriku, ali morate da date ključ, morate neka tri ili čet'ri broja tačno da
25 upišete: jedan, dva, tri, četiri. Ako tačno se... ne upišete, svoju

26

27

28

29

30

1 identifikaciju, ne možete podići novac; nema uparenja.

2 E, pošto ovde nema numerike i... mada u nekim izvorima, recimo u popisu
3 stanovništva, postoji matični broj - sad, sporan je njegov kvalitet, da se
4 razumemo - ali u izvorima Crvenog krsta i na spisku dr. Brunborga i njegovih
5 saradnika ne postoji matični broj, znači nema numerike, onda su veštaci
6 Tužilaštva morali da se odluče za ključ uparivanja.

7 I to, molim Vas, u statistici je praksa. Kažem, taj ključ bi morao da
8 zadovoljava elementarne uslove pouzdanosti dobijene identifikacije. Veštaci
9 Tužilaštva imaju 71 ključ. Sa 71 ključem, po mom ubedenju, možete da uparite šta
10 hoćete. I to što veštaci Tužilaštva imaju 71 ključ, to i nije tako
11 problematično, odnosno ne bi bilo tako problematično, iako je neprimereno, da su
12 veštaci Tužilaštva u svojim... u bilo kojoj svojoj ekspertizi naveli statistiku
13 uparivanja po određenom ključu. Šta znači "statistiku uparivanja po određenom
14 ključu"? Recimo, kažu: "Po prvom kriterijumu koji sadrži ime, prezime, ime oca,
15 datum rođenja, uparili smo 20%. Po kriterijumu gde smo izbacili prezime uparili
16 smo 30%. Po kriterijumu kada izbacimo godin... datum rođenja, 50%." Zašto nam je
17 ta statistika važna? Zato što ta statistika pokazuje kombinatoriku na osnovu
18 koje možemo suditi koje podatke možemo prihvatiti kao relativno pouzdane, a koje
19 podatke treba, je l', kao potpuno nepouzdate odbaciti.

20 P: U redu. Hvala Vam. Ja bi' se samo vratila -

21 O: Ali... Dobro.

22 P: - ako ste, u ovoj... u ovom segmentu završili, na popis stanovništva
23 1991. godine.

24 O: Pa, upravo sam -

25 P: Da.

26 O: - 'tela da uzmem vazduh, ali 'ajde. Znači, uparivanjem svoje liste i
27 uparivanjem podataka iz popisa stanovništva, dr. Brunborg nalazi lica za koja
28 kaže: "Ta lica postoje i ja sam... tvrdim jer su do... bili popisani u popisu

29

30

1 stanovništva 1991." Takvih uparivanja, po nalazima dr. Brunborga i njegovih
2 saradnika, bilo je 87% - podvlačim, po 71 kriteriju. Ja mislim da ih je moglo
3 biti i 100%; zašto se dr. Brunborg opredelio baš za 87%, ja nisam mogla da
4 otkrijem.

5 S druge strane, uparivanje sa glasačkim spiskovima, po mom uverenju,
6 nije rađeno sa svim kriterijumima, jer sa svim kriterijumima možete da uparite
7 veliki broj. Ako, molim Vas, imate kriterijum koji kaže: Uparuj po inicijalima i
8 godini rođenja, koja može da bude plus/minus pet, pa u popisu stanovništva
9 postoji tri Svetlane Radovanović, u popisu stanovništva Bosne i Hercegovine. Po
10 ovom kriterijumu, dr. Brunborg i... bi identifikovô i mene, iako sam stanovnik
11 Srbije.

12 Po mom ubedenju, znači, za identifikaciju preživelih u poređenju sa
13 glasačkim spiskovima dr. Brunborg nije koristio sve ove kriterijume, i ne samo
14 što nije koristio sve ove kriterijume - ja ne bih znala da kažem da l' je
15 koristio prvi i drugi ili prvi, drugi i treći, jer je to nemoguće odrediti -
16 nego je dr. Brunborg suzio područje u okviru koga vrši uparenje. Šta znači
17 "sužavanje područja"? Kada identifikuje svoju listu preživelih, odnosno kada sa
18 svoje liste traži preživjele u popisu stanovništva iz 1991., onda su mu na
19 raspolaganju svi stanovnici istočne Bosne i on ih traži među 400.000, ili
20 300.000, ja sad ne znam tačno koliko ima istočna Bosna stanovnika. Kada traži da
21 identifikuje preživjele, on ih ne identifikuje, ne u celoj Bosni i Hercegovini,
22 što bi bilo normalno, jer glasači izbegli sa područja na kome su 1991., bilo kog
23 područja, imali su pravo da glasaju i u drugim opštinama Bosne i Hercegovine,
24 imali su pravo da glasaju iz inostranstva. Znači, ljudi koji žive u Srebrenici,

25

26

27

28

29

30

1 ma šta to značilo - da l' je to samo opština Srebrenica il' ovih pet - nisu se
2 morali prijavljivati za glasanje samo u tim opštinama.

3 Dakle, dr. Bun...Brunborg ne traži glasače iz čitave Bosne, ne traži ih
4 čak ni u istočnoj Bosni, nego ih traži u određenim okvirima koje definiše kao
5 "Srebrenicu". Šta to znači? To znači da je on apsolutno prevideo značajan broj
6 stanovnika.

7 Ja sam izvršila probu samo na opštini Srebrenica. Iz opštine Srebrenica
8 mogla sam da nađem preko 12.000 ljudi koji potiču iz Srebrenicu, a za glasanje
9 su se prijavili u Tuzli, u Sarajevu, u Jajcu i drugim opštinama be... Bosne i
10 Hercegovine. Od tih 12.000 ljudi, više od trećina su punoletni muškarci. U
11 okviru glasača koji potiču iz Srebrenice, ali su glasal... prijavili se za
12 glasanje iz inostranstva, ja sam mogla da nađem blizu 2.000 ljudi. Znači,
13 značajan broj muške populacije Srebrenice - samo Srebrenice, ja ne govorim o
14 drugim opštinama - nije uopšte uzet u obzir za uparenje. I mislim da je to
15 prilično veliki nedostatak.

16 P: Da biste ovo ustanovili, da li ste Vi proveli izvesno vreme radeći na
17 materijalima, ovde u Hagu, u demografskoj jedinici Tužilaštva?

18 O: Da, 2007. sam provela sedam dana, mislim, ovde.

19 P: Radeći s ovim materijalima?

20 O: Radeći sa i...izvorima podataka.

21 P: Ja bi', profesorka, imala samo dve ispravke vezano za transkript. Na
22 stranici 86, redovi 6 i 7, Vi ste rekli da je, po metodama uparivanja sa 71
23 ključem ili uzorkom, moglo da se upari od 71 do koliko posto? Pošto nije sve
24 ušlo u zapisnik.

25

26

27

28

29

30

1 O: Ne, ne, nisam rekla da može od 71 do kol... Ako imate 71 ključ za
2 uparivanje, možete da uparite šta hoćete. E, sad je... zato... U čemu je tu problem?
3 Ako nemate kompletnu identifikaciju na osnovu ja pouz... na osnovu koje ja mogu
4 pouzdano da tvrdim da je Svetlana (Dragana) Radovanovića rođena 11. novembra
5 1949. - i kad kažem "pouzvano", relativno pouzdano, sa velikim stepenom
6 verovatnoće - identifikovana i u nekom drugom izvoru podataka, onda je problem
7 kako Vi odlučujete da nekog ko ima inicijale ili ima samo ime i prezime, bez
8 oca, ili ima samo ime i prezime i godinu rođenja, kako Vi znate da se radi o
9 istoj toj ličnosti?

10 Ako imate podatke o mestu rođenja, koji mogu a ne moraju ništa... nemate
11 podatke o mestu stalnog boravka, znači, onda ste primorani da koristite nešto
12 što dr. Brunborg karakteriše kao "vizuelni metod" koji, naravno, postoji kao
13 takav, ali u statistici vizuelni metod nema značaj tako veliki kao možda u nekim
14 drugim naukama. Ja ne kažem da on ne postoji.

15 Vi imate kod logičke kontrole određenih statističkih podataka na
16 upitniku vizuelni metod: ja vidim da se radi o osobi koja je završila osnovnu
17 školu, a prijavljuje da je po zanimanju profesor univerziteta. To je logički
18 nesklad i, naravno, dok šifriram taj materijal, ja vidim da nije nešto u redu, i
19 sad tražim, u okviru istog upitnika, šta mi može ukazati gde je greška; da li je
20 greška kod pitanja... kod odgovora na pitanje "osnovna škola" ili kod "zanimanje"?
21 Znači, tu vrstu vizuelnog metoda statistika koristi. Međutim, svaki vizuelni
22 metod, pa i ovaj koji sam sada pomenula, otvara mogućnost subjektivne odluke o

23
24
25
26
27
28
29
30

1 nečemu. I sad ja mislim - ne da mislim, eksperti Tužilaštva kažu da su na
2 hiljade slučajeva određeni vizuelnim metodom. Ja ne kažem da su ti "na hiljade
3 slučajeva" samo u Srebrenici, ali je to metod koji se u mnogim ekspertizama ovde
4 praktikuje. I zbog toga mislim da m... ne da mislim, nego on nije pouzdan, jer
5 može, je l', da bude i subjektivan.

6 GĐA NIKOLIĆ: Časni Sude, mi smo završili jednu oblast pitanja, odn... u
7 ispitivanju, pa ako bi ovo bio zgodan momenat da napravimo pauzu i nastavimo
8 sutra?

9 Hvala, profesore Radovanović, mi ćemo nastaviti sutra, pošto je -

10 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala Vam. Koliko verujete da će Vam
11 još vremena biti potrebno, gospođo Nikolić?

12 GĐA NIKOLIĆ: Pa, ja očekujem, časni Sude, sigurno 45 minuta do jedan
13 sat.

14 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] A Vi, gospodine Ostojiću?

15 G. OSTOJIC: [simultani prevod] Časni Sude, mi smo tražili -

16 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Četiri sata.

17 G. OSTOJIC: [simultani prevod] Mislim da bih to mogao da svedem na sat i
18 po, ali razmisliću o tome. Mislim da smo ukupno stavili četiri sata, za sve
19 timove. Ja mislim da nisam lično tražio četiri sata, no svakako ću ispitivati
20 oko sat do sat i po.

21 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] A Vi, gospodine Haynes?

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 G. HAYNES: [simultani prevod] Videćemo dokle ćemo stići, ali izgleda da
2 će sve biti obrađeno pre nego što ja dođem na red.

3 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospođo Šoljan, koliko Vi očekujete da
4 će trajati unakrsno ispitivanje?

5 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Verujem dva sata, kao što smo već naveli.
6 U ovom trenutku to je moja procena.

7 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu.

8 [Sudije vijećaju]

9 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Sutra ćemo zasedati po dužem rasporedu.
10 Drugim rečima, završićemo sa radom u tri i trideset. U redu?

11 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Časni Sude, samo radi zapisnika, želela
12 sam da naglasim da na stranici 75, u 19. redu, postoji jedna greška. Navodi se
13 godina 2008. kada je reč o biračkim spiskovima; trebalo bi da stoji 2000.

14 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala.

15 Prestajemo s radom do sutra u 9.00h.

16 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Ustanite, molim.

17 ... Sjednica završena u 13.45h.

18 Nastavak zakazan za srijedu,

19 30.07.2008., u 09.00h.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30